

UNIVERZA V NOVI GORICI
POSLOVNO-TEHNIŠKA FAKULTETA

**UVEDBA NOVIH STORITEV V IGRALNEM SALONU V
ČASU GOSPODARSKE KRIZE**

DIPLOMSKO DELO

Tomi Simčič

Mentor: prof. dr. Imre Cikajlo

Nova Gorica, 2014

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju, prof. dr. Imretu Cikajlu, ki mi je bil pri pisanju diplomskega dela vedno pripravljen pomagati in svetovati. Hvala vsem profesorjem na Poslovno-tehniški fakulteti. Posebej se zahvaljujem svojemu dekletu, ki me je ves čas študija podpirala, spodbujala in verjela vame. Zahvala gre tudi družini, ki me je s strpnostjo spremljala skozi celoten študij in mi finančno pomagala.

NASLOV

Uvedba novih storitev v igralnem salonu v času gospodarske krize

IZVLEČEK

Igralnice in igralni saloni so v slovenskih turističnih krajih zelo priljubljena oblika zabave in sprostitve, predvsem za obiskovalce iz tujine. Igralništvo je v Sloveniji pomembna gospodarska dejavnost, saj prinaša velik del prihodkov iz turizma in na ta način pozitivno vpliva na lokalne skupnosti in državo.

Gospodarska kriza, ki je v zadnjih letih prisotna po večjem delu Evrope in tudi po svetu, je negativno vplivala na marsikatero dejavnost, tudi na igralništvo. Iz rezultatov poslovanja je razvidno, da je bil upad prihodkov iz poslovanja v zadnjih petih letih prisoten tudi v manjših igralnih salonih. Eden izmed vzrokov, za manjši obisk igralnih salonov, in s tem posledično manjši prihodek je prav gotovo tudi ekonomsko-gospodarska kriza. V diplomskem delu bomo predstavil dve možni alternativni, kot izhod iz dane situacije igralnih salonov, in sicer:

- investiranje v uvedbo živih iger v igralni salon,
- nakup novih igralnih avtomatov.

Na podlagi analiziranja obeh alternativ, bomo pokazali in predstavili, ali bi bila dolgoročna investicija v matično dejavnost igralnega salona najugodnejša in sprejemljiva rešitev, ne samo koncesionarjem igralnih salonov, temveč tudi občini, v kateri salon obratuje, in njenim občanom.

KLJUČNE BESEDE

gospodarska kriza, igralni salon, igralnica, igralništvo, nove tehnologije, investicija, igralniški avtomati, žive igre

TITLE

Introduction of new services in casinos during the economic crisis

ABSTRACT

Casinos and Gaming saloons are a very popular form of amusement in Slovenia, particularly for foreign guests. Gaming industry represents an important economic sector, representing an conspicuous income source in the field of tourism producing a positive impact on local communities and on the national level.

The on-going economic crisis has reached most of Europe and the rest of the World with negative impact on various sectors, gaming sector included. Business results have proven that even smaller gaming saloons have registered less business income. The economic and financial crisis can be seen as one of the reasons for less visitors and thus lower income of the casinos. The present diploma thesis presents two possible alternative solutions for gaming saloons:

- investment in introduction of live games into gaming saloons
- the purchase of new slot machines.

Through the analysis of both alternatives it will be shown and proven that a long-term investment in the core business of a gaming saloon can be considered as the most convenient and acceptable solution, not only for licensees of the gaming saloons, but also for the municipality hosting the casino and the local population.

KEYWORDS

economic crisis, gaming saloon, casino, gaming sector, new technologies, investment, slot machines, live games

KAZALO

1	UVOD	1
1.1	Opredelitev obravnavanega problema.....	2
1.2	Namen in cilji	2
2	IGRALNI SALON IN IGRALNIŠTVO	3
2.1	Pojem igralništvo.....	4
2.2	Razvoj igralništva.....	5
2.3	Razvoj igralništva na Slovenskem	7
2.4	Pojem igralni salon.....	9
3	KRIZA V IGRALNIŠTVU IN NJEN VPLIV NA OKOLICO	11
3.1	Pomen igralništva za okolico, v katerem se nahaja.....	12
3.1.1	Vpliv na občino, v kateri se igralništvo nahaja	13
3.1.2	Vpliv na prebivalce občine.....	14
3.1.3	Vpliv na zaposlenost	15
3.1.4	Vpliv na ostala podjetja, ki so v povezavi z igralništvom.....	16
3.2	Kako in v kolikšni meri je kriza vplivala na igralništvo	17
3.2.1	Primer poslovanja družbe Trine, d. o. o., med letoma 2006–2012	19
3.2.2	Primer poslovanja družbe Andor, d. o. o., med letoma 2006–2012.....	21
4	DOLGOROČNI INVESTICIJI ZA IGRALNI SALON KOT REŠITVI ZA IZHOD IZ KRIZE.....	23
4.1	Uvedba novih igralniških avtomatov v igralni salon	23
4.1.1	Kaj so igralniški avtomati	23
4.1.2	Pogoji in omejitve za uvedbo	27
4.1.3	Swot analiza investicije.....	28

4.2	Uvedba živih iger v igralni salon	29
4.2.1	Kaj so žive igre.....	29
4.2.2	Pogoji in omejitve za uvedbo	31
4.2.3	Swot analiza investicije.....	32
4.3	Izbira primernješe investicije	33
4.3.1	Mrežni diagram	33
4.3.2	Anketa	35
5	UVEDBA ŽIVIH IGER KOT NAJUGODNEJŠA ŠIRITEV NABORA STORITEV IGRALNEGA SALONA	47
6	ZAKLJUČEK.....	48
7	LITERATURA IN VIRI	50
	PRILOGE.....	55

KAZALO SLIK

SLIKA 1: PRIKAZ DOBIČKA ALI IZGUBE IZ POSLOVANJA DRUŽBE TRINE, D. O. O., MED LETOMA 2006–2012	20
SLIKA 2: PRIKAZ PRIHODKOV IZ POSLOVANJA DRUŽBE TRINE, D. O. O., MED LETOMA 2006–2012	20
SLIKA 3: PRIKAZ DOBIČKA ALI IZGUBE IZ POSLOVANJA DRUŽBE ANDOR, D. O. O., MED LETOMA 2006–2012	21
SLIKA 4: PRIKAZ PRIHODKOV IZ POSLOVANJA DRUŽBE ANDOR D.O.O., MED LETOMA 2006–2012	22
SLIKA 5: PRIMER STAREJŠEGA TIPA IGRALNEGA AVTOMATA Z ROČICO.....	24
SLIKA 6: PRIMER NOVEJŠEGA TIPA IGRALNEGA AVTOMAT.....	24
SLIKA 7: G4 ORGANIC ROULETTE	25
SLIKA 8: G4 ORGANIC BLACKJACK	26
SLIKA 9: G4 ORGANIC DICE.....	26
SLIKA 10: RULETA	29
SLIKA 11: BLACKJACK	30
SLIKA 12: PUNTO BANCO.....	30
SLIKA 13: SPOL ANKETIRANCEV	36
SLIKA 14: STAROST ANKETIRANCEV	36
SLIKA 15: DRŽAVA ANKETIRANCEV	37
SLIKA 16: OBLIKA IGRALNIŠKE DEJAVNOSTI	38
SLIKA 17: POGOSTOST OBISKOV	39
SLIKA 18: OBISK IGRALNICE OZ. IGRALNEGA SALONA V ČASU KRIZE	40
SLIKA 19: IGRALNIŠKA PONUDBA	41
SLIKA 20: SEZNANJENOST S PONUDBO IGRALNIC OZ. IGRANIH SALONOV	42
SLIKA 21: SPREMEMBE PONUDBE V IGRALNIŠTVU	43
SLIKA 22: VPLIV NOVIH STORITEV NA OBISK	44
SLIKA 23: MOŽNOSTI NOVIH STORITEV	45

KAZALO TABEL

TABELA 1: PRIKAZ POSLOVANJA DRUŽBE TRINE, D. O. O., MED LETOMA 2006– 2012 (V EVRIH)	19
TABELA 2: PRIKAZ POSLOVANJA DRUŽBE ANDOR, D. O. O., MED LETOMA 2006– 2012 (V EVRIH)	21
TABELA 3: SWOT ANALIZA INVESTICIJE IGRALNIH AVTOMATOV	28
TABELA 4: SWOT ANALIZA UVEDBE ŽIVIH IGER V IGRALNI SALON.....	32
TABELA 5: MREŽNI DIAGRAM.....	34

1 UVOD

Del sodobnega turizma je danes igralništvo, ki že dolgo časa ni le način zabave za elitno družbo, ampak je postalo način zabave in sprostitve tudi za povprečnega človeka. Poznamo dva tipa igralništva, in sicer ameriški in evropski. Ameriški tip je namenjen širši množici ljudi, kjer so igre dostopne vsem obiskovalcem. Pri evropskem tipu igralništva pa je prisotna višja raven kakovosti storitev, ki temelji na ekskluzivnosti in je namenjena premožnejšemu družbenemu sloju. Kmalu po svojem razcvetu je igralništvo postalo aktualna ekonomska, politična, moralna in družbena tema. Legalizacijo igralništva in posledice le tega so začeli preučevati tudi znanstveniki. Dejstvo je, da je igralništvo, nekoč gospodarsko nerazvitim in obubožanim deželam, prineslo velik gospodarski in turistični napredek. Tak primer je Las Vegas v ZDA. Pozitivne posledice legalizacije so bile opazne in so močno vplivale tudi na druge gospodarske panoge (Dobovšek in Kurež, 2011).

Na začetku 80. let prejšnjega stoletja se je igralništvo razcvetelo tudi v Sloveniji. Velike zasluge za to ima eden največjih slovenskih koncesionarjev, to je novogoriško podjetje HIT, ki je z igralniško dejavnostjo naredilo velik korak na tem področju. Z odprtjem igralnic v bližini italijanske meje (največji delež prometa predstavljajo gostje iz sosednje Italije), je začelo igralništvo v Sloveniji dobivati nov pomen. Obiski italijanskih gostov so se iz leta v leto povečevali, temu je sledil nadaljnji razvoj igralnic, nove zaposlitve in gospodarska rast ter s tem razvoj celotne Goriške regije. Poleg same ponudbe iger na srečo, so začeli igralniško-zabavišni centri ponujati tudi druge oblike zabave in sprostitve. Razširila se je ponudba nastanitev (hoteli), kulinarične ponudbe (restavracije), organizacija koncertov, fitnesi, savne.

Rezultat vsega tega je, da je igralniško-zabavišna dejavnost z leti naraščala in pomeni danes pomembno vejo slovenskega gospodarstva, prav tako postaja zelo zanimiva z ekonomskega in političnega vidika. Danes igralništvo v Sloveniji predstavlja 25 odstotkov vseh prihodkov iz turizma (Bricelj, 2008).

1.1 Opredelitev obravnavanega problema

Problem, ki ga želimo osvetliti in reševati v diplomskem delu, se nanaša na upadanje obiska/prometa v igralnih salonih. Eden od najverjetnejših vzrokov je ekonomsko-gospodarska kriza. V diplomskem delu pa bomo raziskali tudi druge možnosti. Ker pa omenjeni problem ni omejen zgolj na zgoraj navedeno turistično dejavnost, želimo s svojim delom predstaviti tudi neposredno škodo, ki jo je občutilo okolje, v katerem se igralniška dejavnost izvaja.

1.2 Namen in cilji

Namen diplomskega dela je predstaviti dve možni alternativni, kot izhod iz nastale situacije igralnih salonov, in sicer:

- investiranje v uvedbo živih iger v igralni salon,
- nakup novih igralnih avtomatov.

Cilj diplomskega dela je, na podlagi analiziranja obeh alternativ, pokazati in predstaviti, da bi bila dolgoročna investicija v matično dejavnost igralnega salona najugodnejša in sprejemljiva rešitev, ne samo koncesionarjem igralnih salonov, temveč tudi občini in širši okolici, v kateri salon obratuje ter njenim občanom.

2 IGRALNI SALON IN IGRALNIŠTVO

Igre na srečo so ena najstarejših človekovih poželenj. Že v pradavnini so metali kosti oz. kamenje, kot pomoč pri določanju zmagovalca. Ena najstarejših iger na srečo je metanje kock, ki je še danes kot živa igra zelo aktualna in popularna, predvsem v ameriških igralnicah v Las Vegasu (Potočnik, 2007).

Sam pomen in izvor iger na srečo izvira iz časa, ko so Arabci med napadanjem rimskih provinc igrali igro s kockami imenovano »azzahr«, sam pomen besede pa je označeval kocko oz. kockanje. Nato so zgoraj omenjeno igro srednjeveški križarji med vračanjem domov prenesli v Francijo, vendar so jo le-ti preimenovali v hasar ali hasard. Igra je svojo pot nadaljevala v Anglijo, kjer so jo vitezi v 13. in 14. stoletju v vojni s Francijo preimenovali v hazard. Tako je igra oz. beseda dobila svoj epilog, ki se uporablja še danes. Pomen le-te pa je tvegati ali preizkusiti srečo (Casino Cezar, 2014).

Arheološke najdbe dokazujejo, da je bil hazarder že jamski človek. V Egiptu so pri izkopavanju faraonovih grobnic arheologi poleg drugih predmetov našli tudi kocke in ostale podobne figure, namenjene igram na srečo. Tudi v antični Grčiji so poznali veliko iger, kot so šah, kače, lestve in še številne druge. To dokazujejo predvsem razne stenske in vazne poslikave. Igre na srečo so se v pravi obliki začele razvijati v Rimskem imperiju pod okriljem Julija Cezarja, ki je takrat izrekel znameniti rek »Acta alea est«, kar v prevodu pomeni, »Kocka je padla«. Na vrhuncu Rimskega imperija so zakonodajalci celo predpisali, da se morajo vsi otroci izobraziti v hazardu. Čeprav so bile igre na srečo v preteklosti zelo priljubljene, je bilo igranje prepovedano oz. omejeno. Na začetku 16. stoletja so se na različnih koncih sveta začele pojavljati prve javne igralnice, kar je pomenilo začetek legalnega igralništva (Jeraša, 2010). Danes večina sodobnih mest svojo turistično ponudbo dopolnjuje z igralništvom.

2.1 Pojem igralništvo

Igralništvo velja za eno izmed najstarejših oblik razvedrila in seveda človeških poželenj, ki je bilo v preteklosti dostopno in omogočeno samo eliti. To pričajo navedbe dejstev, da naj bi se prvi zapisi o igrah na srečo v kitajskih zapisih pojavili že 2.300 let pr. n. št. Od takrat pa naj bi bilo igranje na srečo, v takšni ali drugačni obliki navzoče v skoraj vseh družbah, od antičnih Grkov in Rimljanov, pa vse do Napoleona in elizabetinske Anglije (Jeraša, 2010).

Ko pa se ozremo nazaj, lahko vidimo, da se je igralništvo skozi čas spremenilo do tolikšne mere, da danes ne pomeni samo sprostitev, zabave in vključevanja nekega širšega kroga ljudi v različne oblike iger na srečo, ampak nosi velik pomen za gospodarski, turistični in posledično tudi državni razvoj.

Na gospodarskem področju se te koristi tako kažejo kot zmanjšana brezposelnost, povečan dobiček, povečani davčni prihodki, manjši transferni stroški pri obisku bližnje igralnice, velika promocija lokalne skupnosti, povečanje cen nepremičnin, večje plače zaposlenih v igralnicah, povečanje prihodkov iz naslova turizma itd.

Kot smo že omenili, je igralništvo ena izmed gonilnih sil za turizem in predstavlja integralni del sodobne turistične ponudbe. Igralnice sodijo med najpomembnejšo in najprivlačnejšo turistično ponudbo Slovenije (imamo 9 igralnic in 31 igralnih salonov). Celoten priliv, ki ga ustvari slovenski igralniški produkt, predstavlja četrtnino vsega statistično ugotovljenega slovenskega turističnega deviznega priliva (Zec, 2012).

Pri pozitivnih učinkih igralništva moramo izpostaviti dejstvo, da ima država od igralništva davčne in finančne koristi. Tu so tudi druge dejavnosti, ki so v javnem interesu (športne, invalidske, dobredelne, humanitarne dejavnosti itd.), kot tudi lokalna skupnost, saj so igralnice zavezane k financiranju le-teh zaradi zavedanja, da vse našteje koristi s seboj nosijo tudi drugo plat, ki ni nujno pozitivna.

Tako je igralniška politika nesprejemljiva za javni interes, zlasti z vidika ohranitve javnega reda in miru kot tudi zaščite družbe od prekomernega igranja pa vse do nastanka različnih oblik kriminalnih dejavnosti. Temna plat se kaže tudi v pozidavi zelenih površin, onesnaževanju okolja, razdorih v družini, samomorih. Negativen

vpliv ima tudi na razširjenost igre med domačim prebivalstvom, pri čemer se lahko igra na srečo sprevrže v odvisnost, kar vpliva ne samo na posameznikovo psihično zdravje, ampak tudi na bližnjo in celotno družbo. Posledično tako stanje posameznika privede do socialnega in družbenega stroška, ki ga mora država kriti s sredstvi socialnega in zdravstvenega varstva (Macur in drugi, 2008).

2.2 Razvoj igralništva

Pri samem razvoju igralništva je treba omeniti, da le-to delimo na dve obliki. Poznamo evropski oz. relativno zaprti igralniški tip in ameriški oz. množično igralstvo.

Za **evropski tip** je značilno, da temelji na ekskluzivnosti in je namenjen predvsem višjim družbenim in ekonomskim slojem, ki so pripravljeni in sposobni plačati visoko kakovost igralniške in neigralniške ponudbe.

Prva znana novodobna igralnica na evropskih tleh je zabeležena leta 1626 v Benetkah, druga pa leta 1726 v belgijskem kraju Spa. V tem času sta bili še danes znani igri »craps« in »trente et quarante«, pri čemer se je igra razvila že do tolikšne mere, da igralci niso več igrali med seboj, ampak proti prireditelju oziroma igralnici. Kasneje imamo dve pomembni letnici, in sicer leto 1748, ko je izšel odlok, ki je določal pravila igre v Baden-Badnu in leto 1806, ko je Napoleon izdal dekret o igrah na srečo, kar je bil zametek današnjih koncesij, ki jih podeljuje država prirediteljem na srečo. Ena izmed najpomembnejših oseb za razvoj igralništva v Evropi je bil zagotovo gospod Francois Leblanc, ki je s svojo marketinško potezo naredil revolucijo v igralništvu. Ta je v igralnici v Bad Hamburgu na rulete ukinil dvojno ničlo, s čimer je povečal možnost dobitka in posledično tudi privabil večje število ljudi. Svoje izkušnje je prenesel v Monte Carlo, kjer je leta 1863 odprl igralnico, ki je v naslednjih desetih letih beležila visok obisk, v povprečju 1500 gostov dnevno. Tako je le-ta postala pravi simbol tradicionalnega evropskega igralništva. To obdobje imenujemo »La belle Epoque« ali obdobje miru, razvoja in blagostanja. V omenjenem obdobju je tudi evropsko igralništvo doseglo svoj vrhunec razvoja, saj je kasneje prva svetovna vojna prinesla zaprtje vseh igralnic v Evropi, te pa so se po koncu počasi spet postavljale na noge. Druga svetovna vojna je s seboj prinesla kar nekaj sprememb. Interesni krog igralcev se je razširil iz višjega v srednji sloj,

ponudba iger se je čedalje bolj avtomatizirala in ekranizirala, s čimer je bilo igranje omogočeno tudi manj vešči populaciji. Kljub temu je igralništvo nekako obdržalo svojo tradicionalno ponudbo, kar je posledično pomenilo upad gostov in dobička (Potočnik, 2007).

Šele po letu 1990 se je evropska igralniška politika čedalje bolj »amerikanizirala«, s čimer je sledila trendu sodobno oblikovanega igralništva. S tem je igralniška ponudba zadostila vsem štirim osnovnim elementom igre: tekmovalnosti, naključju, šovu in adrenalinu (Potočnik, 2007). Za **ameriški tip** igralništva pa je značilno, da je namenjeno, kot lahko že iz samega vzdevka razberemo, širokim množicam. Igre so dostopne vsem, ne da bi bila pri tem kakorkoli okrnjena kakovost storitev. Hkrati igre spremljajo številne dopolnilne dejavnosti, ki neprekinjeno skrbijo za zabavo obiskovalcev. Analiza igralništva je omejena na posebne igre na srečo, oziroma je osredotočena samo na igre, ki se igrajo v igralnicah in igralnih salonih (v osnovi so to večinoma igralni avtomati), ne pa tudi na razne loterije, tombole, itd. Tako se je igralništvo v Ameriki začelo razvijati predvsem v času zlatokopov, ko so se z igrami na srečo ukvarjali skoraj v vsakem salonu, saj je bil tam dobrodošel vsak, ki je imel denar. Sloves prve ameriške igralnice pripada rečni ladji, ki je leta 1812 zaplula po Missisipiju. Do porasta take oblike igralništva je prišlo leta 1835 (na koncu stoletja jih je bilo 2000), ko so prepovedali igranje za denar (legalizirano pa je bilo leta 1815 v mestu New Orleans). Igre na srečo za denar so tako ostale prepovedane vse do leta 1931, ko so jih v državi Nevada spet legalizirali. Velik pomen v razvoju ameriškega igralništva je bilo odkritje igralnega avtomata (slot machine). Razvila naj bi ga nemška priseljenca Gustav Schultz in Charles Fey iz San Francisca. Pri odkrivanju oziroma razvijanju različnih vrst le-teh je nastal svetovno znani model Liberty Bell, bistvo katerega so bili trije valji z različnimi znaki, kateri so v različnih kombinacijah pomenili različno visoke dobitke (oziroma tudi nobenega) (Potočnik, 2007).

Ameriško igralništvo pa se je kot tako najprej in najbolj razvilo v Las Vegasu – sredi Nevadske puščave. Šele z gradnjo luksuznega hotela z igralnico Flamingo se je začela igralniška pravljica o blišču, sreči in zabavi (kot zanimivost leta 1970 je Las Vegas obiskalo slabih 7 milijonov gostov, 1980 – 12 milijonov, 1990 – 21 milijonov, leta 2000 – 35 milijonov, rekord pa je bil dosežen pred začetkom globalne finančne

krize leta 2007, ko je le-tega obiskalo več kot 39 milijonov obiskovalcev). Tega je zgradil Bugsy Siegel, znani član mafije, ki je v tem stilu tudi organiziral dejavnost v tem legendarnem zabavišču, kjer je poleg klasičnih iger na srečo ponujal tudi igro na igralnih avtomatih. Prav zaradi vpletenosti mafije v igralniške posle je država Nevada leta 1969 sprejela *Zakon o podeljevanju koncesij*, s čimer je k sodelovanju pritegnila ugledne družbe, kot so Holiday Inn, MGM, Hilton itd. Vzrok, da je Las Vegas to, kar poznamo danes, je v tem, da je mesto imelo stalno podporo lokalne oblasti, ki so videle potencial v igralniškem mestu sredi puščave, kot tudi da je takratni guverner dovolil, da se je v mestu igralo na srečo, čeprav so le-te bile v večini ameriških držav prepovedane. Naslednja je igre na srečo leta 1976 dovolila država New Jersey in tako so se začele odpirati številne igralnice v mestu Atlantic City (Potočnik, 2007).

2.3 Razvoj igralništva na Slovenskem

Začetki hazardiranja na ozemlju današnje Slovenije vodijo v 14. stoletje severno istrskega Primorja, ko so kljub prepovedi kockali v Sorbijeви vinski kleti. O prvi igralniški ponudbi na Slovenskem pa lahko govorimo šele od 13. junija 1913, ko se je v obmorskem in za turiste privlačnem Portorožu ustanovilo društvo »Casino d'Entrangere«. Takratno društvo s sedežem v vili San Lorenzo je prirejalo po zakonu dovoljene družabne igre. Vsakodnevno shajanje in igranje je bilo omogočeno damam, ki so dopolnile 18 let in gospodom, starejšim od 20 let.

Kmalu pa je profesionalno ukvarjanje z igrami na srečo zaprlo svoja vrata, saj je po prvi svetovni vojni le-to po kazenskem zakoniku Kraljevine Jugoslavije spadalo med kazniva dejanja. Igranje je s tem postalo moralno sporno, za neupoštevanje so bile predvidene visoke kazni. Tako je ostalo vse do leta 1946, ko je jugoslovansko *Ministrstvo za finance* omililo in odločilo, da se lahko igre prirejajo in izvajajo, vendar le v humanitarne namene. Prvotni namen so igre na srečo ponovno pridobile šele leta 1962, ko je *Temeljni zakon o igrah na srečo* določil, da Zvezni izvršni svet dovoli prirejanje iger na srečo tudi v kakšen drug namen, ne samo dobrodelni. Tako je v Opatiji leta 1963 nastala prva igralnica v tedanji Jugoslaviji, za prvo slovensko igralnico pa se šteje igralnica v Portorožu, ki je nastala leta 1964 (Cuznar, 2006).

Leta 1965 je stopil v veljavo slovenski *Zakon o igrah na srečo*. Merilom iz tega zakona, sta takrat ustrezali le igralnici v Portorožu in na Bledu. Leta 1969 je sledilo odprtje igralnice v hotelu Slon v Ljubljani. Sledila sta poskusa odprtja igralnice, in sicer v hotelu Slavija v Mariboru in v hotelu Park v Novi Gorici, vendar sta bila oba poskusa neuspešna (Potočnik, 2007).

Igralništvo v času Jugoslavije je bilo izrazito turistično in izvozno usmerjeno. Ves dobiček se je vlagal v turistične naložbe, igralništvo kot tako pa je bilo namenjeno višjim ekonomskim razredom. Negativna plat igralniške politike v tem času pa se je poleg tega, da je bilo igranje dovoljeno samo inozemskim obiskovalcem, kazala tudi v političnem kadrovanju, saj je bil pogoj za zaposlovanje v tej dejavnosti članstvo v komunistični partiji.

Igralništvo v Sloveniji je bilo razdeljeno v dve fazi razvoja. Tako imamo prvo fazo od leta 1964 do 1984. Pravi razmah je slovensko igralništvo doživelo leta 1984 z otvoritvijo igralnice v novogoriškem hotelu Park, pri čemer sta se za ta projekt združili dve podjetji, in sicer Casino Portorož in hotelsko gostinsko podjetje iz Nove Gorice (HGP – današnji HIT). Druga faza igralništva pa se začne z družbo HIT od leta 1985 pa do leta 1993, oz. do konca privatizacijskega procesa. V tem času je prišlo do rasti dejavnosti, število igralnic se je povečalo, igralnice poslujejo v lasti petih družb, povečalo se je število igralcev in njihova poraba. Slovenijo so spoznali tudi na mednarodni ravni, kjer postanejo nevaren konkurent. Leta 1989 so pod okriljem družbe HIT dobili igralnico v Rogaški Slatini. Istega leta se je dvignila tudi igralnica v Mariboru (pod okriljem takratnega TGP Pohorje), decembra je sledila otvoritev igralnice v Lipici. Leta 1991 je Ljubljana dodala še eno igralnico, HIT pa je razširil svoje lovke tudi v Kranjsko Goro in Otočec, končal pa z mega igralnico Perla v Novi Gorici, ki je postavila temelj spreminjanja koncepta igralnic iz francoskega stila v ameriški, osredotočena na srednji ekonomski razred in na dodatno turistično ponudbo (Bagon, 2008).

Za boljše razumevanje razvoja slovenskega igralništva je treba omeniti in predstaviti igre na srečo. Te se delijo na klasične in posebne. Med **klasične igre** na srečo štejemo številne loterije, loterije s trenutno znanim dobitkom, kviz loterije, tombole,

loto, športne napovedi, športne stave, srečelove in druge podobne igre. Med **posebne igre** pa štejemo igre, ki jih igralci igrajo proti igralnici ali drug proti drugemu (chemen de fer, poker) na posebnih igralnih mizah s kroglicami (različne rulete), kockami (crops, tai, sai), kartami (black jack, caribbean poker) na igralnih panojih (bingo, keno, big wheel loto) ali na igralnih avtomatih ter stave in druge podobne igre, v skladu z mednarodnimi standardi (Jaklič in drugi, 2008).

Prav za posebne igre na srečo je leta 2001 z *Zakonom o igrah na srečo* sledila prepoved prirejanja iger in s tem umik iz gospodarskih lokalov. Tako se je začelo odpiranje igralnih salonov, s čimer je država preko Urada za nadzor nad igrami na srečo dosegla večji nadzor, posledično pa tudi pridobila davek od prirejanja posebnih iger na srečo s strani malih koncesionarjev.

Z *Zakonom o igrah na srečo* (2003) so uzakonili tudi možnost prirejanja posebnih iger na srečo prek svetovnega spleta, vendar samo gospodarskim družbam, ki so pridobile koncesijo za trajno prirejanje klasičnih iger na srečo ali koncesijo za prirejanje posebnih iger na srečo (Bagon, 2008).

V Sloveniji smo tako do leta 2013 imeli 9 igralnic in 31 igralnih salonov oz. 271 igralnih miz in 8770 igralnih avtomatov, v katerih se izvajajo in prirejajo igre na srečo. Bruto prihodek je v letu 2012 znašal 260,6 milijona evrov, v letu 2013 pa v obdobju od januarja do junija 116,6 milijona evrov. Dajatev le teh je bila v letu 2012 89,1 milijonov evrov, v letu 2013 za obdobje od januarja do junija pa 40,3 milijonov evrov.

2.4 Pojem igralni salon

Igralni salon je nekakšna pomanjševalnica igralnice, saj se v njem izvaja le del z zakonom določenih posebnih iger na srečo. To je prostor, v katerem kraljujejo večinoma igralni avtomati, pri čemer se za te štejejo le tisti, katerih uporaba ne zahteva pomoči tretje osebe. Sem spadajo vse naprave, na katerih igralec sam sproži mehansko napravo, pri kateri ima naključno možnost dobitka. Po zakonu ima lahko igralni salon 50–300 igralnih avtomatov. Naravnani morajo biti tako, da le-ti vračajo 90 % vloženga denarja igralca oz. koncesionar mora na vidnem mestu z napisom obvestiti igralce o minimalnem povprečnem odstotku vračanja vloženga denarja.

Sami avtomati, s katerimi se igre izvajajo v igralnem salonu, morajo biti v lasti koncesionarja ali na podlagi finančnega najema, pri katerem gre za takojšnji prenos lastninske pravice na koncesionarja igralnega salona. Poleg tega ima lahko tudi avtomate v samem najemu, vendar le od proizvajalca naprav in samo za potrebe testiranja ter največ za obdobje treh mesecev.

Druga bistvena lastnost in razlika med igralnico in igralnim salonom je tudi v samem lastništvu. Tako lahko za igralni salon oz. za malo igralniško koncesijo zaprosijo tudi družbe z omejeno odgovornostjo, kot tudi vsa podjetja v zasebni lasti, višina najnižjega zneska osnovnega kapitala pa znaša 208.000 €.

Poleg vseh zgoraj navedenih lastnosti pa mora koncesionar za lastitev igralnega salona imeti v lasti ali upravljati objekt turistične infrastrukture, med katere spadajo gostilniški obrati, marina ali igralnica (Krapež, 2008).

3 KRIZA V IGRALNIŠTVU IN NJEN VPLIV NA OKOLICO

Splošno gospodarsko krizo je poleg ostalih turističnih dejavnosti občutilo tudi igralništvo. Začetku t. i. krize v Sloveniji je sledil tudi upad prometa večini koncesionarjev, ki imajo dovoljenje za opravljanje igralniške dejavnosti v Republiki Sloveniji. Iz statističnih podatkov je razvidno, da je vedno manj registriranih igralniških gostov na določen dan v igralnicah oz. igralnih salonih, in da so njihovi denarni vložki občutno manjši. Zakaj igralniški gostje zapravljajo manj denarja, obstajata dve možnosti. Prva možnost je, da je njihovo finančno stanje (mesečni zaslužek) zaradi krize manjše, kot drugo pa, da s svojim denarjem zaradi krize ravnajo previdnejše.

Svoj delež krizi v igralništvu prispeva tudi spletno igranje iger na srečo. Teh je vedno več in tudi to lahko navedemo kot razlog za padec prometa, ker na ta način veliko ljudi opravlja svojo potrebo po igranju iger na srečo, kar preko svetovnega spleta, doma ali na kateremkoli drugem dosegljivem računalniku, povezanem v medomrežje. Poleg tega se je treba zavedati, da je veliko število spletnih igralnic nelegalnih (Željani, 2011).

Eden od krivcev za upadanje prometa je vsekakor tudi zakonodaja. Za primer si vzemimo samo protikadilski zakon, ki je naredil kar precejšnjo škodo igralnicam in igralnim salonom. Velika večina igralniških gostov je namreč tudi kadilcev in jim je ob igranju svoje igre kajenje velik užitek. S protikadilskim zakonom je to onemogočeno, kar tudi vpliva na vložena denarna sredstva ob igranju igre na srečo. V *Predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o omejevanju porabe tobačnih izdelkov* (2007) v uvodu zasledimo, da iz igralnic in igralnih salonov prihajajo opozorila, da igralniški gostje, ki so tudi kadilci, predčasno zapuščajo igralne prostore, kar pomeni zmanjšanje vloženi finančnih sredstev v igralne avtomate ali v katero drugo obliko iger na srečo. Sprejeti zakon so z veseljem pozdravili in izkoristili na Hrvaškem, kjer je kajenje v igralnicah dovoljeno. Promet se jim je v tem času povečal za 30 %.

Tudi v sosednji Italiji je veliko govora o morebitnih spremembah zakona o igrah na srečo. Zgodi se lahko, da bo v prihodnosti v Italiji nastalo večje število igralniških dejavnosti, kar bo negativno vplivalo na igralništvo v Sloveniji, predvsem v Goriški

regiji. Razvijajo se tudi igre na srečo (t. i. slot da bar) na igralnih avtomatih zunaj igralnic, v hotelih, gostinskih lokalih, v prodajalnah srečk in VLT avtomati (Video Lottery Terminal), ki bodo večinoma nameščeni v za to namenskih lokalih. Tudi druge države načrtujejo spremembe na področju igralništva. Na Madžarskem je v načrtu izgradnja največjega igralniško-zabavišnega centra s približno 3000 sobami, 1000 apartmaji, 200 igralnimi mizami in 4000 igralnimi avtomati ter s številnimi drugimi ponudbami. Na Slovaškem je v načrtu velik projekt izgradnje igralniškega kompleksa, tudi Španija je zelo usmerjena k razvoju igralniške ponudbe (Vlada Republike Slovenije, 2010).

Novi inovativni načrti bi verjetno prispevali k temu, da bi se v Sloveniji kriza v igralništvu začela zmanjševati in da bi se igralniška ponudba nadgradila ter s tem privabila nove turiste.

3.1 Pomen igralništva za okolico, v katerem se nahaja

Igralništvo ima velik vpliv na okolico, v kateri se nahaja, predvsem v ekonomskem, gospodarskem, okoljskem in turističnem smislu. Razvoju igralništva v določeni okolici je sledilo tudi spreminjanje položajev in vlog v družbi. Razlog za to so bili veliki zaslužki, po katerih so vsi hrepeneli (Kosovac, 2011).

Dejavnost igralnic je na splošno tesno povezana s turistično dejavnostjo. Večina igralnic oz. igralnih salonov ne nudi zgolj »iger na srečo«, ampak ponuja še druge storitve, večinoma vezane na turizem. Promocija same igralniške dejavnosti poskrbi, da se tako neposredno oglašuje tudi druga turistična ponudba, zato so finančna sredstva namenjena za promocijo, precejšnja. Da lahko govorimo o pozitivnih vplivih na okolico mora igralnica oz. igralni salon svoje prihodke črpati tudi v drugih regijah in tujih državah.

»O pozitivnem vplivu igralništva na ekonomski razvoj lokalne skupnosti lahko govorimo, če igralništvo povečuje dohodek in blaginjo in vodi do višje koristnosti vseh prebivalcev lokalne skupnosti« (Prašnikar in drugi, 2005, str. 30).

Z razvojem igralništva v neki okolici so se začela ustanavljati tudi druga (predvsem storitvena) podjetja, ki so videla svojo priložnost v povezavi z igralnicami in gosti, ki

te obiskujejo. Tako so se v porastu začele pojavljati dejavnosti, kot so gostinski lokali, masažni in lepotni saloni, različne storitve prevozov (taxi službe), turistične agencije itd. S tem se je povečala zaposlenost. Ob upoštevanju vsega navedenega lahko sklepamo, da je igralništvo pomemben sestavni del bruto domačega proizvoda okolice, v kateri je igralniška dejavnost. Ne moremo pa trditi, da je zaradi tega okolica bistveno bogatejša (Prašnikar in drugi, 2005).

3.1.1 Vpliv na občino, v kateri se igralništvo nahaja

S plačilom mesečne koncesijske dajatve državi in občini, v kateri se igralniška dejavnost izvaja, koncesionar povečuje prilive v blagajno občine in države (zakonsko je igralniška dejavnost bolj obdavčena od ostalih gospodarskih dejavnosti) in s tem dejansko povečuje blaginjo prebivalstva (Prašnikar in drugi, 2005).

Kot dober primer vpliva igralniške dejavnosti na občino naj izpostavimo mestno občino Nova Gorica. Razvoj igralništva v 80. letih je vsekakor pripomogel k temu, da tranzicijsko obdobje ni tako negativno vplivalo na občino Nova Gorica kot na druge občine v Sloveniji in na posledično brezposelnost, upoštevajoč propada velikih podjetij v Novi Gorici, ki so bila takrat steber gospodarstva te občine. Pozitiven vpliv igralništva na zaposlenost se je nadaljeval tudi v prihodnosti. Da je občina Nova Gorica lep primer pozitivnega vpliva igralništva na občino, prispeva tudi geografska lega samega mesta, saj je v neposredni bližini italijanske meje. Italijanski gosti pa predstavljajo večino obiskov.

Ne moremo pa zanemariti dejstva, da ima igralništvo in njegov razvoj tudi negativen vpliv na občino, v kateri se nahaja. Eden od negativnih vplivov je prav gotovo povečana zasvojenost z igrami na srečo. Velika težava se pojavlja že pri mladih ljudeh. To vodi k povečani stopnji kriminala, saj so igre na srečo vezane na finančno stanje posameznika. Zaradi odvisnosti z igrami na srečo lahko pride do kaznivih dejanj, kot so kraje, prevare, izsiljevanja, preko katerih odvisniki od iger na srečo pridobijo denar (Bitežnik, 2009).

»Največ raziskav o vplivu igralništva na okolje prihaja iz Združenih držav Amerike. Raziskave opravljene kažejo, da je približno 2,4 % odrasle populacije, ki živi v krogu 50 milj (približno 70 kilometrov) od igralnice, zasvojeno ali pa ima problem z igralništvom. Pri tem zasvojeni igralci izgubijo 17 krat več denarja v igralnici kot igralci, ki nimajo problema zasvojenosti. Igralnice pa ustvarijo najmanj tretjino vseh prihodkov na račun odvisnih igralcev« (Kneževič Cvelbar, 2007, str. 18).

Znano je tudi, da so igralnice oz. igralni saloni kraj, kjer se radi zadržujejo ljudje, ki so denar zaslužili na nelegalen način in ga želijo z igrami na srečo oprati. Negativen vpliv na občino in na prebivalce občine je tudi upad prometa v igralnicah in igralnih salonih zaradi gospodarske krize. S padcem prometa se je zmanjšala tudi količina mesečnih koncesijskih dajatev občini, posledično manj finančnih sredstev v občinskem proračunu, kar pomeni manj vlaganj v splošno korist občine in občanov.

Razvoj igralništva povzroča tudi širjenje infrastrukture in različne posege v okolje, prinaša pa tudi večjo onesnaženost samega okolja, zaradi povečanega števila turistov, ki obiskujejo igralnice in igralne salone.

»Da bi razumeli vpliv igralništva na okolje, je treba razumeti delovanje, pomen in vlogo igralništva v narodnem gospodarstvu ter kaj ta nudi posamezniku. Tako lahko ugotovimo, da za državo igralništvo danes pomeni pomemben vir prihodka ter gonilno silo razvoja turistične dejavnosti, igralcem pa pomeni predvsem način sprostitev in vzpostavljanja ravnotežja po napetostih, ki jih prinaša vsakodnevno življenje. Zaradi spremembe življenjskega sloga in drugačnega načina preživljanja prostega časa so se predsodki o igrah na srečo bistveno spremenili. Danes je ta dejavnost usmerjena k približevanju igralniškega proizvoda k čim večjemu številu ljudi« (Krapež 2005, str. 25).

3.1.2 Vpliv na prebivalce občine

Prebivalci občine, v kateri se igralniška dejavnost izvaja, so deležni tako pozitivnih kot negativnih vplivov.

Med pozitivne vplive lahko štejemo zmanjševanje števila brezposelnosti in s tem povečanje števila zaposlenih občanov v igralništvu ali kateri drugi dejavnosti

povezani z njim. Zaposleni v igralništvu imajo tudi relativno visoke mesečne dohodke (v primerjavi z zaposlenimi v drugih panogah), zaradi neugodnih urnikov in razmeroma visoke donosnosti podjetja. Občani so hkrati deležni tudi večjega ekonomskega in gospodarskega razvoja same občine, kar pomeni povečanje dohodka in blaginje, ki vodi do višje stopnje zadovoljstva vseh članov neke družbe (v občinsko blagajno se preko koncesijskih dajatev steče veliko denarja), promocije lokalne skupnosti z organizacijami različnih zabavnih in kulturnih dogodkov, katerih pokrovitelji so velikokrat igralnice, povečanja cen nepremičnin in izboljšanja kakovosti vsakdanjega življenja (Bratina, 2011).

Negativne vplive smo omenili že v predhodnem naslovu. Negativen vpliv na prebivalce občine je povečanje števila odvisnikov od iger na srečo. Posledično to pomeni družinske težave, razni bankroti posameznikov in družin ter številne goljufije. Poveča se stopnja kriminala in samomorov.

»Stroški razvoja igralništva so družbeni stroški povezani predvsem z odvisniki od iger na srečo« (Kneževič Cvelbar, 2007, str .19).

3.1.3 Vpliv na zaposlenost

Nova delovna mesta so zagotovo rezultat razvoja igralništva v določenem mestu, občini ali regiji. Večja zaposlenost pa ne pomeni vedno ekonomskega razvoja, saj bi lahko zaposleni v igralništvu dobili delo tudi v kakšni drugi gospodarski panogi (Mulej, 2008).

Za primer si vzemimo igralniško najbolj razvito mesto v Sloveniji, Novo Gorico. V Novi Gorici danes delujeta dve igralnici (Perla in Park) in dva igralna salona (Princess in Fortuna). Skupek vseh zaposluje več kot 10 % aktivnega prebivalstva v občini Nova Gorica. Vpliv igralništva je kratkoročno skrbel za zmanjševanje brezposelnosti na območju Nove Gorice, če upoštevamo, da je veliko število takratnih novogoriških podjetij propadlo. Pozitiven vpliv igralništva na zaposlenost se je nadaljeval tudi dolgoročno, saj velja občina Nova Gorica za občino z eno najnižjih stopenj brezposelnosti v Sloveniji. Naj omenimo, da so novogoriška podjetja po višini izplačanih plač, takoj za podjetji iz Ljubljane. Manjša

brezposelnost in višina plač pa dobro vplivata na zadovoljstvo zaposlenih v igralništvu in samih prebivalcev občine (Prašnikar in drugi, 2005).

Omeniti moramo tudi negativne vplive igralništva na zaposlenost. V primerjavi z ostalimi panogami se v igralništvu zaposluje veliko ljudi, predvsem zaradi večjega zaslužka. Vprašati se je treba, kaj jim dolgoročno ta zaslužek prinaša. Delo v igralništvu je iz zdravstvenega vidika lahko zelo zahtevno, predvsem zaradi zelo spreminjajočih se urnikov. Bioritem zaposlenih v igralništvu je postavljen na glavo, in posledice so lahko vidne že pri zgodnjih 40. letih. Druga omembe vredna težava je prekomerno igranje iger na srečo med zaposlenimi. Dobri zaslužki, neprestani stik z igrami in varljivi urniki prisostvujejo k povečanju možnosti igranja oz. čezmernega igranja iger na srečo. Negativne posledice pa smo omenili že v prejšnjih točkah. Danes je prekomerno igranje zaznati tudi pri mladih, ki delo v igralništvu opravljajo preko študentskih agencij. V igralništvu zaposleni ne ponujajo pomoči sodelavcem, ki imajo težave s čezmernim igranjem, ker o tem nimajo dovolj znanja. (Besednjak, 2009).

Načrti za širitev in inovacije igralniške dejavnosti, bi imele ugoden vpliv na krizo, ki se v veliki meri kaže prav v brezposelnosti. Povpraševanje po novi delovni sili bi naraščalo in s tem bi se gospodarstvo krepilo.

3.1.4 Vpliv na ostala podjetja, ki so v povezavi z igralništvom

Prvi pozitivni vplivi igralništva se kažejo že na samem začetku, in sicer v procesu gradnje igralniške infrastrukture. Ti vplivi dobijo svoj pomen, če se za gradnjo in posle povezane z njo, angažira lokalna podjetja. Lokalna podjetja tako pridobijo posel in so z dobro opravljenim delom lahko prisotna tudi v prihodnosti pri procesu obnove ali širitve igralniške infrastrukture (Dobovšek in Kurež, 2011).

Kot smo že omenili, se z razvojem igralništva posledično razvijajo tudi druga podjetja, predvsem gostinska in turistična. Tako obstaja veliko podjetij, ki svoje delo in prihodke ustvarjajo prav v povezavi z igralniško dejavnostjo. Če bi (hipotetično gledano) igralnice družbe HIT v Novi Gorici in ostala dva igralna salona propadla, bi posledično propadla tudi druga manjša podjetja ali pa vsaj izgubila velik delež posla, ki ga opravljajo v povezavi z igralnicami oz. igralnimi saloni. To so predvsem storitvena podjetja, kot so razne servisne službe, podjetja, ki skrbijo za dostavo hrane, pijače in drugega blaga, varnostne službe itd.

Vplivi igralništva v povezavi z ostalimi podjetji pa imajo tudi negativne posledice. Velik del prihodkov, ki bi jih sicer ustvarila druga podjetja (predvsem gostinska), poberejo igralnice oz. igralni saloni. Negativni vpliv so tudi visoke plače zaposlenih v igralništvu, ki tako onemogočajo ali otežujejo ostalim podjetjem pridobiti kvalificirane delavce (Prašnikar in drugi, 2005).

Iz zgoraj napisanega lahko sklepamo, da ima igralništvo pozitivne in negativne vplive na podjetja, povezana z igralništvom in na ostala podjetja v regiji.

3.2 Kako in v kolikšni meri je kriza vplivala na igralništvo

Kriza oz. recesija na kratko pomeni splošno upočasnitev gospodarske dejavnosti. Padati začne zaposlenost, bruto domači proizvod, dohodek gospodinjstev, poslovni dobiček in inflacija, poveča pa se število stečajev in stopnja brezposelnosti (Recesija, 2014).

Vsesplošna gospodarska kriza oz. recesija je negativno vplivala na poslovanje podjetij v različnih gospodarskih panogah v Sloveniji, tudi v igralništvu, čeprav nekateri strokovnjaki trdijo, da je na igralništvo vplivala v manjšem obsegu in najkasneje. Da je gospodarska kriza negativno vplivala na igralništvo, lahko razberemo iz naslednjih podatkov.

»Največjo rast bruto prihodka od iger na srečo so beležili igralni saloni, ki so v obdobju 2004–2008 beležili 35-odstotno povprečno letno rast, v letu 2009 pa se je rast ustavila. Igralnice so v obdobju 2004–2005 beležile 11-odstotno povprečno letno rast, v letu 2006 se je rast ustavila, v obdobju 2007–2009 pa so igralnice beležile padec BP, in sicer v povprečju za 9 % letno« (Vlada Republike Slovenije, 2010, str. 5).

Posledice krize so vidne po prihodkih in številu vstopov v igralnice in igralne salone med letoma 2002–2009. Igralnice in igralni saloni so v obdobju 2002–2007 beležile konstantno rast prihodkov. Padec prihodkov od iger na srečo pa se je pojavil v letu 2008, in sicer za 5 % v primerjavi z letom 2007, v letu 2009 pa je padec prihodkov še naraščal, in sicer za 7 % manj kot leto prej in za 11 % manj kot leta 2007. Število vstopov oz. obiskov igralnic in igralnih salonov se je v letu 2009 zmanjšalo. Tako so

igralnice v letu 2009 beležile 207.000 vstopov (9 %) manj kot v letu 2008, igralni saloni pa 5.000 vstopov (0, 2%) manj kot v letu 2008. Skupaj so beležili približno 212.000 vstopov manj, večinoma tujih gostov.

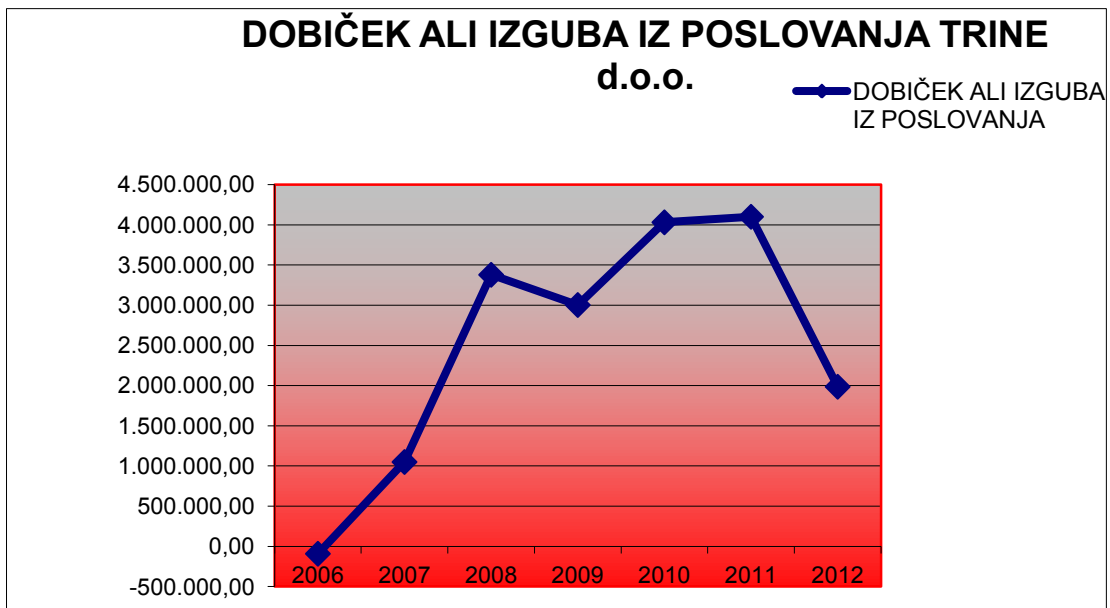
Leta 2009 se je zmanjšalo tudi število igralnih miz (3 %) in število igralnih avtomatov (4 %) v primerjavi z letom 2008. Zaključimo lahko, da je gospodarska kriza vplivala predvsem na obiskovalce igralnic in igralnih salonov. Zmanjšal se je njihov obseg financ, ki naj bi bile namenjene igranju iger na srečo in s tem posledično manjši obisk igralnic in igralnih salonov (Vlada Republike Slovenije, 2010).

Na primerih družbe Trine, d. o. o., (Igralni salon Venko) in družbe Andor, d. o. o., (Igralni salon Andor) bomo prikazali vpliv krize na poslovanje omenjenih podjetij.

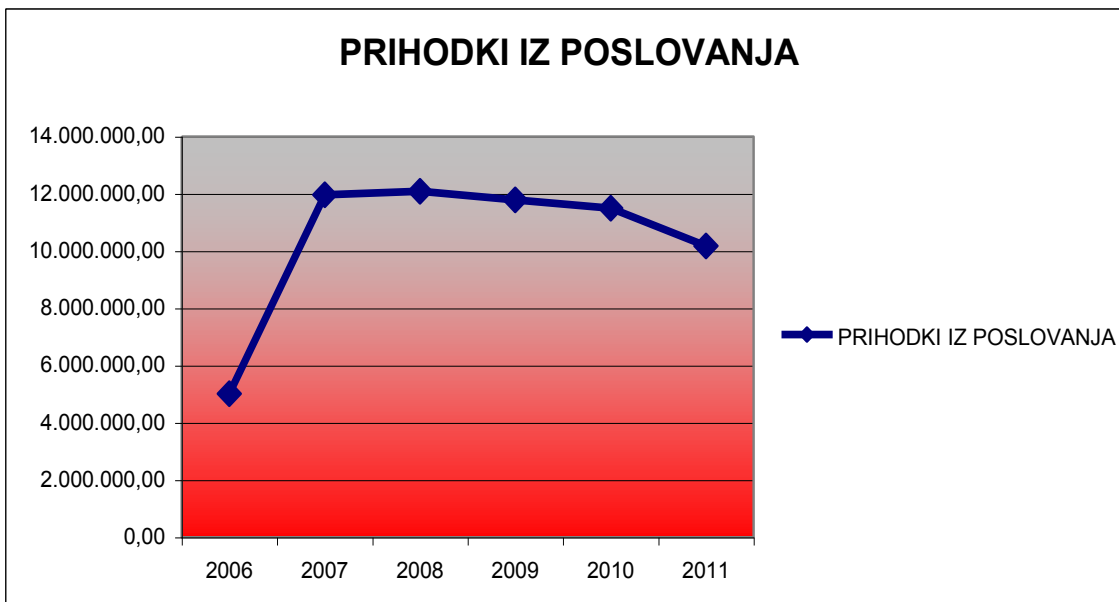
3.2.1 Primer poslovanja družbe Trine, d. o. o., med letoma 2006–2012

TRINE, d. o. o.							
	SREDSTVA	KAPITAL	ČISTI DOBIČEK ALI IZGUBA	EBITDA	PRIHODKI IZ POSLOVANJA	POSLOVNI ODHODKI	DOBIČEK ALI IZGUBA IZ POSLOVANJA
2006	94.070,00	54.932,00	89.722,00	-92.093,00		92.093,00	92.093,00
2007	13.159.505,00	361.249,00	306.320,00	1.676.155,00	5.020.773,00	3.971.459,00	1.049.314,00
2008	13.868.766,00	1.897.399,00	1.667.429,00	4.740.015,00	11.969.803,00	8.591.990,00	3.377.813,00
2009	12.574.866,00	3.002.730,00	1.592.831,00	4.433.728,00	12.092.097,00	9.089.807,00	3.002.290,00
2010	11.357.564,00	4.092.967,00	1.780.021,00		11.792.440,00	7.761.692,00	4.030.748,00
2011	10.144.000,00	5.351.411,00	1.935.279,00	4.433.728,00	11.492.110,00	7.392.299,00	4.099.811,00
2012	8.792.649,00	6.612.759,00	1.511.692,00	3.124.116,00	10.182.169,00	8.196.966,00	1.985.173,00

Tabela 1: Prikaz poslovanja družbe Trine, d. o. o., med letoma 2006–2012 (v evrih)

Slika 1: Prikaz dobička ali izgube iz poslovanja družbe Trine, d. o. o., med letoma 2006–2012

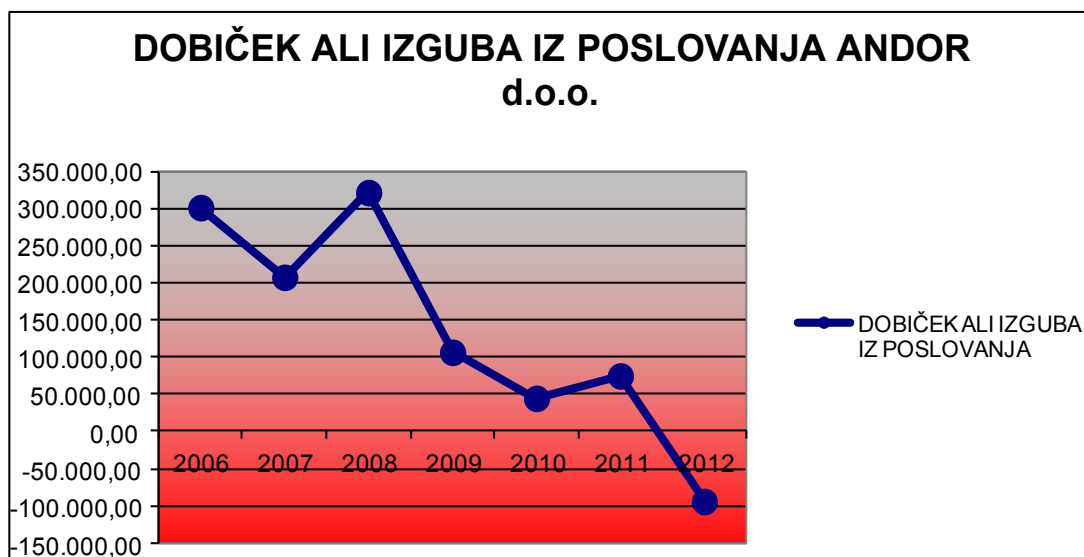

Slika 2: Prikaz prihodkov iz poslovanja družbe Trine, d. o. o., med letoma 2006–2012

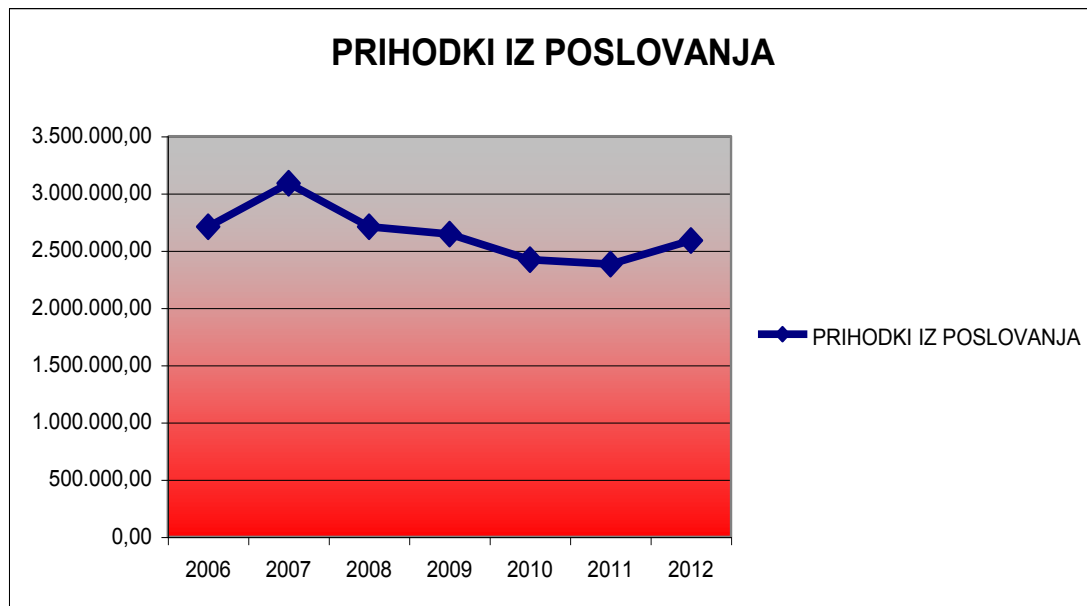
3.2.2 Primer poslovanja družbe Andor, d. o. o., med letoma 2006–2012

ANDOR, d. o. o.							
	SREDSTVA	KAPITAL	ČISTI DOBIČEK ALI IZGUBA	EBITDA	PRIHODKI IZ POSLOVANJA	POSLOVNI ODHODKI	DOBIČEK ALI IZGUBA IZ POSLOVANJA
2006	5.563.391,00	1.580.255,00	11.530,00	745.389,00	2.709.744,00	2.407.524,00	302.220,00
2007	5.724.482,00	1.582.114,00	1.859,00	673.519,00	3.090.746,00	2.882.450,00	208.296,00
2008	5.339.635,00	1.551.712,00	354,00	832.905,00	2.709.273,00	2.386.776,00	322.497,00
2009	5.079.770,00	1.584.855,00	33.143,00	614.375,00	2.645.124,00	2.537.956,00	107.168,00
2010	5.402.228,00	1.039.230,00	-545.625,00	560.387,00	2.420.729,00	2.375.604,00	45.125,00
2011	5.544.715,00	1.516.350,00	477.120,00	411.539,00	2.381.366,00	2.306.020,00	75.346,00
2012	5.234.710,00	1.322.634,00	-193.715,00	188.036,00	2.589.207,00	2.683.104,00	-93.897,00

Tabela 2: Prikaz poslovanja družbe Andor, d. o. o., med letoma 2006–2012 (v evrih)

Slika 3: Prikaz dobička ali izgube iz poslovanja družbe Andor, d. o. o., med letoma 2006–2012

Slika 4: Prikaz prihodkov iz poslovanja družbe Andor d.o.o., med letoma 2006–2012

4 DOLGOROČNI INVESTICIJI ZA IGRALNI SALON KOT REŠITVI ZA IZHOD IZ KRIZE

Ker je eden od pglavitnih vzrokov za padec prometa v igralnih salonih ekonomsko-gospodarska kriza, bomo v tem poglavju predstavili dve alternativni kot možni rešitvi za izhod iz nastale situacije igralnih salonov. Prva alternativa je uvedba novih igralniških avtomatov, druga, pa je uvedba živih iger v igralni salon. Na podlagi obeh analiz bomo predstavili ugotovitve, katera alternativa bi bila najprimernejša.

4.1 Uvedba novih igralniških avtomatov v igralni salon

4.1.1 Kaj so igralniški avtomati

Igralniški avtomati so mehanične, elektronske in podobne naprave, na katerih lahko igralci z bankovci, žetoni ali kovanci vplačajo želen znesek za igranje avtomata in imajo možnost dobitka. Izid igre pa je odvisen zgolj od naključja in sreče in ni povezan z znanjem ali spretnostjo igralca (Zakon o začasni ureditvi prirejanja posebnih iger na srečo na igralnih avtomatih in o plačevanju takse na igralne avtomate, 1993). Igralniške avtomate z igrami na srečo lahko igrajo vsi, ki so dopolnili starost 18 let in so ljubitelji hazarda. Pri igrah na srečo na igralniških avtomatih ni prisotnosti krupjeja in drugih soigralcev, igralci pa ne potrebujejo nobenega predznanja.

Potek igre na novejših avtomatih poteka tako, da igralec vstavi bankovec (avtomati sprejemajo praviloma bankovce 5–100€, in ne sprejemajo kovancev) in s pritiskom tipke »Spin reels« na avtomatu ali na zaslonu avtomata začne z igro. Pri starejših avtomatih pa vstavljamo žetone, ki jih predhodno kupimo na blagajni. Žetone nato vstavimo v avtomat in s potegom ročice na desni strani avtomata začnemo z igro. Ko tipko pritisnemo ali zaženemo ročico, se igra začne in je končana, ko se vrtenje na zaslonu avtomata preneha (Casino Joker, 2014). Izid igre je odvisen od kombinacije figur na zaslonu. Igralec ima na zaslonu prikazano tudi število kreditov, s katerimi razpolaga, ki so odvisni od vplačanega zneska. Višina dobitka je odvisna od višine stave (stave so omejene na zgornjo in spodnjo mejo) in od kombinacije figur na zaslonu ob končani igri. Igralec je upravičen do izplačila svojih kreditov kadarkoli. To stori tako, da na avtomatu pritisne tipko »Cash out« nato mu avtomat natisne

listič, s katerim prevzame denar na blagajni. V primeru večjih dobitkov ima igralni salon oz. igralnica možnost izplačila denarja v obrokih.

Slika 5: Primer starejšega tipa igralnega avtomata z ročico

Slika 6: Primer novejšega tipa igralnega avtomat

V zadnjih letih je v porastu razvoj inovativnih in sodobnejših igralniških avtomatov, imenovanih video generatorji. Video generatorji so avtomati, ki simulirajo

tradicionalne namizne igre in so popolnoma neodvisni od človeške pomoči in so vedno bolj priljubljeni v igralniški industriji, predvsem v Ameriki (Elektronček, 2014). Na spodnjih slikah je prikazanih nekaj primerov teh avtomatov slovenskega podjetja Elektronček, ki je na področju razvoja novih igralniških tehnologij med vodilnimi v svetu.

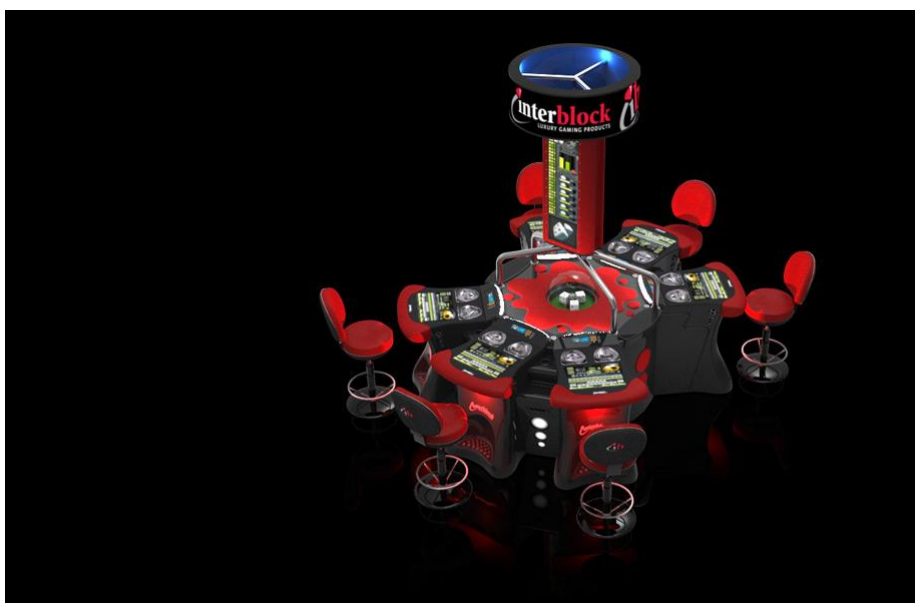
Slika 7: G4 Organic Roulette

Slika 3 prikazuje namizno igro roulette, z vgrajenim živim cilindrom, ki ima vgrajene tri senzorje, ki izračunavajo hitrost in smer žogice in berejo rezultate. Igra je popolnoma avtomatska.

Slika 8: G4 Organic Blackjack

Slika 4 prikazuje avtomat, ki simulira igro blackjack brez prisotnosti krupjeja.

Slika 9: G4 Organic Dice

Slika 5 prikazuje avtomatsko različico igre s kockami, ki deluje na principu vibriranja mize in prepoznavanja kocke.

4.1.2 Pogoji in omejitve za uvedbo

Po zakonu o igrah na srečo se v igralnem salonu lahko prirejajo le igre na avtomatih, kjer igralci igrajo proti igralnemu avtomatu. Pogoj za uvedbo je število igralniških avtomatov, ki mora znašati najmanj 50 in največ 200 avtomatov. V primeru, da ima igralniški avtomat več igralnih mest (npr. elektronska ruleta), se vsako igralno mesto šteje za en igralniški avtomat.

Zakon o igrah na srečo določa, da mora osnovni kapital družbe, ki upravlja igralni salon, znašati najmanj 200.000 €. V igralnem salonu mora biti organizirana recepcijska služba, katere namen je nadzor glede starosti in primernosti oseb, ki vstopajo v igralni salon. Vsakega obiskovalca je treba zabeležiti v evidenco, ki vsebuje podatke za identifikacijo oseb. Vstop v igralni salon je dovoljen samo osebam, ki so dopolnile starost 18 let. Pravila vseh iger, ki se v igralnem salonu izvajajo, morajo biti napisana v slovenskem jeziku in še v najmanj dveh uradnih jezikih Evropske unije ter morajo biti na razpolago v igralnem prostoru. V vsakem posameznem igralnem salonu mora biti nameščen nadzorni informacijski sistem, ki beleži in shranjuje podatke o igranju in dogajanju na posameznih igralniških avtomatih, blagajnah, trezorjih in recepciji. Povezan mora biti v informacijski sistem nadzornega organa, da zagotavlja neposredni nadzor (*Zakon o igrah na srečo*, 2013). V Sloveniji je to UNPIS – urad Republike Slovenije za nadzor prirejanja iger na srečo.

4.1.3 Swot analiza investicije

Med izdelavo diplomskega dela smo pridobili dovolj podatkov za predstavitev nekaterih prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti pri uvedbi novih avtomatov v igralni salon. Podatke smo pridobili s pomočjo tuje in naše literature, opravljenih raziskav na področju igralništva, ki so jih opravila druga podjetja in agencije, ki so dostopne na svetovnem spletu. Manjši del pridobljenih podatkov smo pridobili tudi z opravljeno anketo. S pomočjo SWOT (Strengths, Weaknesses, Opprotunities, Threats) analize bomo to tudi predstavili.

Tabela 3: SWOT analiza investicije igralnih avtomatov

PREDNOSTI: <ul style="list-style-type: none">• nove igre• hitrejša uvedba• manjši obseg dodatnega izobraževanja kadra• spreminjanje iger na avtomatih• lažja uvedba zaradi zakonodaje• »know how« zaposlenih	SLABOSTI: <ul style="list-style-type: none">• gostje navajeni avtomatov• enoličnost ponudbe• neustrezna infrastruktura• povečanje svetlobnih učinkov v igralnem salonu• nezadovoljstvo z zunanjimi izvajalci• težave z likvidnostjo
PRILOŽNOSTI: <ul style="list-style-type: none">• prirejanje novih dogodkov v povezavi z novimi avtomati• oblikovanje širše ponudbe• prednost pred konkurenco• več obiskov• ponudba nove tehnologije• širitev turistične ponudbe	NEVARNOSTI: <ul style="list-style-type: none">• spremembe zakonodaje v Sloveniji• neuspešne strategije pridobivanja gostov• konkurenca v bližini• spremembe zakonodaje o igralništvu v Italiji• več odvisnikov od iger na srečo• več družinskih težav

Ugotovili smo, da je najpomembnejša prednost pri uvedbi novih avtomatov v igralni salon nova igra. Poudarimo lahko dve pomembnejši priložnosti, ki sta prednost pred konkurenco in širjenje ponudbe. Največja slabost je enoličnost ponudbe igralniških avtomatov, največjo nevarnost pa predstavljajo nenehne spremembe v zakonodaji.

4.2 Uvedba živih iger v igralni salon

4.2.1 Kaj so žive igre

Za žive igre lahko štejemo igre na igralnih mizah, ki jih igralci igrajo drug proti drugemu (poker, chemin de fer). Poznamo tudi igre na igralnih mizah, kjer igralci igrajo proti igralnici. Tako ločimo igre s kartami (black jack, punto banco, caribbean poker itd.), igre s kroglico (francoska ruleta, ameriška ruleta, bouille) in igre s kockami (craps, tai sai). Med žive igre spadajo tudi igre na panojih, kot so bingo, kolo sreče itd. (Bricelj, 2008).

Večina živih iger se izvaja s krupjejem, katerega naloga je deljenje kart, vrtenje žogice, komuniciranje z gosti in pobiranje stav.

Žive igre se od igralniških avtomatov razlikujejo tudi v višini stav, ki jih igralec lahko položi. Vložki so pri živih igrah večji in igralci praviloma porabijo pri tem več denarja. Na slikah (6, 7, 8) so trije primeri živih iger.

Slika 10: Ruleta

Poznamo dve vrsti rulet, francosko, ki ima 37 števil in ameriško, ki ima 38 števil. Igra poteka tako, da igralci postavijo žetone na polja rulete, krupje zavrti kolo (cilinder) in žogica naključno pristane v enem izmed žepkov rulete in s tem določi zmagovalno številko (Ruleta, 2014).

Slika 11: Blackjack

Blackjack je ena najbolj igranih živih iger v igralnicah. Je igra s kartami med igralcem in krupjejem, kar pomeni, da igralec igra proti krupjeju in ne proti ostalim igralcem za mizo. Cilj igre je premagati krupjeja na več možnih načinov (Blackjack, 2014).

Slika 12: Punto banco

Punto banco je sorodna igra bolj znani igri baccarat. Je ameriška različica igre, njen cilj je banke in igralca čim bolj približati vrednosti 9. Zmaga tisti igralec, ki ima največjo vrednost (Iwaay Consultant, 2014).

4.2.2 Pogoji in omejitve za uvedbo

Žive igre se lahko prirejajo v igralnicah, kjer so prisotne vse vrste igralniških iger. Pogoj za igralniško zabavišni center je najmanj dva tisoč igralniških avtomatov in najmanj sto igralnih miz. V okolju, kjer se igralniške igre izvajajo, mora biti poskrbljeno za nastanitvene kapacitete s skupaj najmanj tisoč sobami, s kategorijo štirih zvezdic.

Osnovni kapital igralniške družbe mora znašati najmanj 20.000.000 € za vsak igralniško zabavišni center in 2.000.000 € za vsako igralnico. Družbe, ki imajo koncesijo za igralnice, so lahko lokalne skupnosti ali pravne osebe, katerih lastnik je Republika Slovenija ter gospodarske družbe, ki izpolnjujejo pogoje določene v *Zakonu o igrah na srečo* (to so delniške družbe z osnovnim kapitalom najmanj 50.000.000 €, katerih večji del prihodkov izhaja iz turizma). Tako kot pri igralnih salonih morajo biti tudi igralnice opremljene z recepcijo in nadzorno informacijskim sistemom. Sistem za nadzor mora omogočiti simultano spremljanje slike in zvoka za izvajanje nadzora nad registriranimi obiskovalci, vsemi igralnimi mizami in avtomati, vključno z osebo, ki vodi igro za igralno mizo in igralci. Nadzorovana morajo biti vsa blagajniška mesta in vse poti, kjer se izvajajo prenosi denarja (*Zakon o igrah na srečo*, 2013).

Celoten nadzorni informacijski sistem mora biti ravno tako povezan z uradom Republike Slovenije za prirejanje iger na srečo (UNPIS). Osebe zaposlene v igralnici in obiskovalci morajo ustrezati zakonsko določeni starosti, to je 18 let.

4.2.3 Swot analiza investicije

Prav tako bomo s pomočjo SWOT (Strengths, Weaknesses, Opprotunities, Threats) analize predstavil prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti ob uvedbi živih iger v igralni salon.

Tabela 4: SWOT analiza uvedbe živih iger v igralni salon

<p>PREDNOSTI:</p> <ul style="list-style-type: none">• nove zaposlitve• dodana vrednost za igralni salon• pridobivanje novih gostov• večji dobitek• prednost pred konkurenco• dodatna ponudba• nova podoba in urejenost igralnega salona• povečan promet	<p>SLABOSTI:</p> <ul style="list-style-type: none">• širjenje infrastrukture• dodatno izobraževanje kadra• visoki stroški opreme• pomanjkanje parkirnih mest• pomanjkanje spalnih nastanitev• pomanjkanje gostinskih storitev• nezadovoljstvo z zunanjimi izvajalci• povečan hrup v igralnem salonu
<p>PRILOŽNOSTI:</p> <ul style="list-style-type: none">• sprememba zakonodaje na področju igralništva• razvoj dodatne ponudbe• razvoj drugih oblik turizma (wellnes, fitnes itd.)• interes gostov za uvedbo živih iger• priložnost za širjenje turistične ponudbe	<p>NEVARNOSTI:</p> <ul style="list-style-type: none">• višje dajatve• trenutna zakonodaja• večja prisotnost kriminala• več odvisnikov od iger na srečo• več družinskih težav• sprememba zakonodaje v igralništvu v sosednji Italiji• vpliv lokalne politike

4.3 Izbira primernješe investicije

4.3.1 Mrežni diagram

S pomočjo tehnike mrežnega diagrama smo si pomagali pri odločanju, katera izmed podanih možnosti bi bila najprimernejša.

V tabeli 5 so prikazani rezultati. Navpično so prikazane štiri različne možnosti, ki jih imamo na voljo, vodoravno so postavljeni dejavniki, po katerih se odločamo. Ko smo tabelo dopolnili z možnostmi in dejavniki, smo določili še relativno pomembnost dejavnikov (Cikajlo in Gider, 2010). Dejavnike smo izbrali na podlagi ponudbe, ki je obiskovalcem na voljo v igralnih salonih. Za igralniško ponudbo, to so igralni avtomati, smo se odločili, ker je to glavni del ponudbe igralnih salonov, zato smo ji določili tudi najpomembnejšo težo 5. Igralni saloni nudijo tudi različne vrste ugodnosti kot so, brezplačne večerje, brezplačne nočitve, razni popusti in številne druge ugodnosti, zato smo ta dejavnik ovrednotili kot drugi najpomembnejši s težo 4. Ker igralcem iger na srečo veliko pomeni dobra in kakovostna postrežba hrane in pijače, smo ta dejavnik ovrednotili s težo 3. Zabava in različni dogodki so tudi stalna praksa igralnih salonov, vendar ker sami obiskovalci ne obiskujejo igralnih salonov zaradi le-teh smo jih ovrednotili z najnižjima težama, pri čemer predpostavljamo, da zabava bolj pozitivno vpliva na obiskovalce smo ji določili težo 2, dogodkom pa težo 1. Pri določitvi teže dejavnikov smo predpostavljali tudi prioritete obiskovalca igralnega salona.

Skupno število točk smo izračunali po formuli (Cikajlo in Gider, 2010):

$$\sum_{i=1}^{\text{število dejavnikov}} \text{možnost } (i) \times \text{teža dejavnika}(i) \quad (1)$$

Vrednost \sum izračunamo po enačbi (1).

V tabeli 5 je najboljša možnost 1 (žive igre). Skupno število točk smo dobili tako, da smo vsako posamezno možnost pomnožili s težo posameznega dejavnika in nato vse skupaj sešteli.

Skupno število točk smo dobili na naslednji način:
 $3 \times 5 + 3 \times 2 + 4 \times 1 + 2 \times 1 + 3 \times 2 = 33$

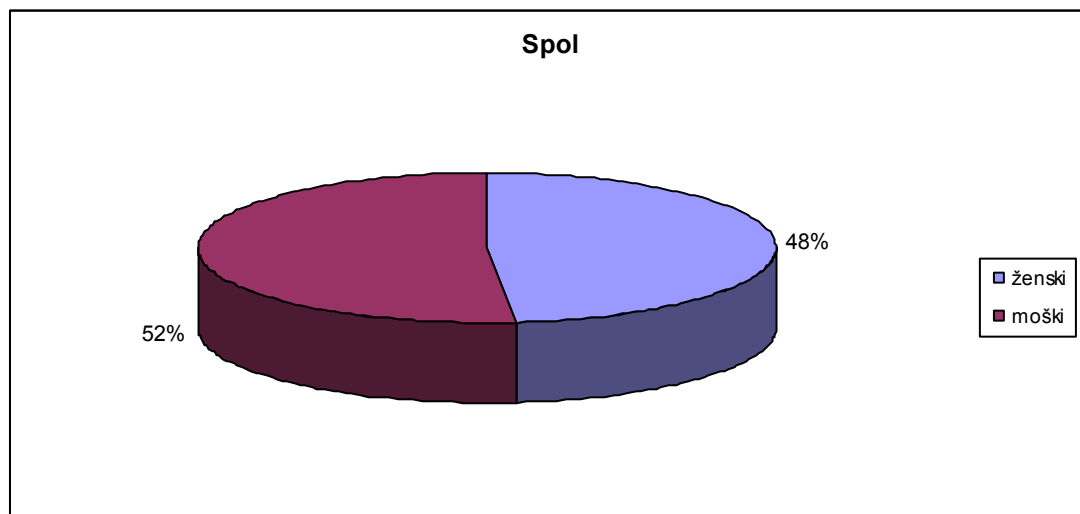
Tabela 5: Mrežni diagram

Dejavniki	Igralniška ponudba	Zabava	Ugodnosti	Dogodki	Postrežba	Skupaj
Teža	5	2	4	1	3	
Žive igre	3	3	1	2	2	33
Igre s soigralci pri mizi	3	3	1	2	1	30
Izbira dodatne igre pri enem avtomatu	2	1	2	0	3	29
Možnost nakupa žetonov preko interneta neposredno na avtomatu	2	0	2	0	0	18

4.3.2 Anketa

Za izbiro primernejše investicije smo z uporabo klasičnega vprašalnika skušali pridobiti tudi neposredno mnenje gostov, ki zahajajo v igralne salone v okolici Nove Gorice. Z zastavljenimi vprašanji smo želeli izvedeti, katera izmed dveh omenjenih rešitev v prejšnjem poglavju bi jih najbolj prepričala k vnovičnemu obisku igralnega salona. Naš namen je bil igralniške goste anketirati na recepciji igralnih salonov, vendar vodilni kader tega ni dopuščal, ker naj bi s tem motili goste ob vstopu v igralni salon in posegali v njihovo anonimnost. Anketiranje smo zato izvajali bližini igralnih salonov in igralnic v Novi Gorici, večinoma ob koncih tedna v večernem času, saj je takrat obisk največji. Anketiranih je bilo 31 oseb, vzorec analize je sicer manjši, saj so bili anketiranci pri podajanju mnenj, predlogov in pripomb za izboljšanje trenutnega stanja zelo zadržani in nejevoljni. Večina anketirancev ni želela podati komentarjev, zato je bilo treba upoštevati in varovati tudi njihovo zasebnost in osebne podatke. Opravljena analiza je zato uporabljena zgolj v ilustrativne namene. Izmed uspešnih anketiranih oseb jih je bila večina iz sosednje Italije, nekaj pa tudi iz Slovenije, pri čemer je bilo največ predlogov za uvedbo živih iger v igralni salon oz. za popestritev ponudbe na splošno v igralništvu.

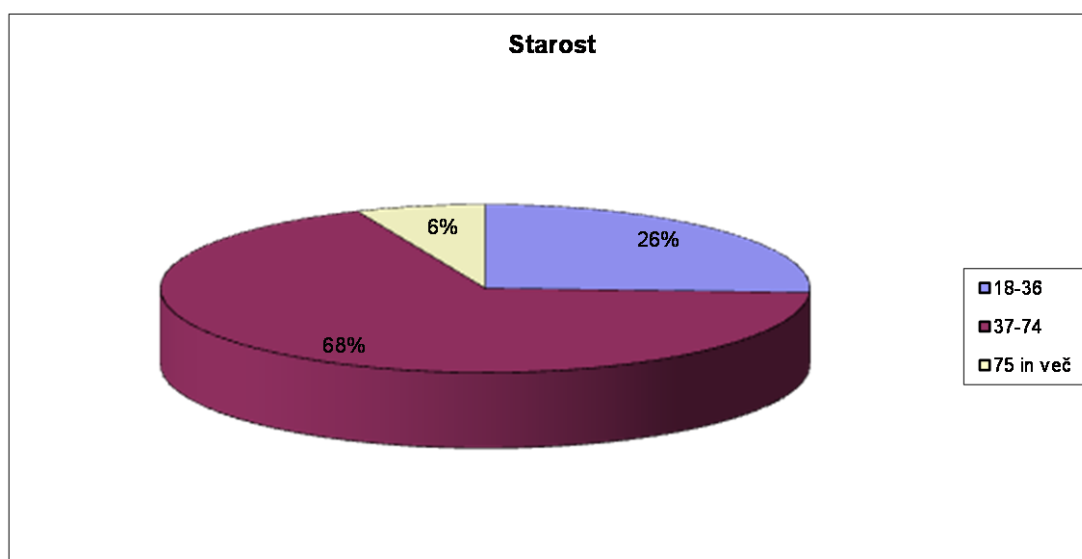
1. SPOL

Slika 13: Spol anketirancev

Kot je razvidno iz slike 13 je anketni vprašalnik izpolnilo 31 anketirancev, 52 % žensk in 48 % moških.

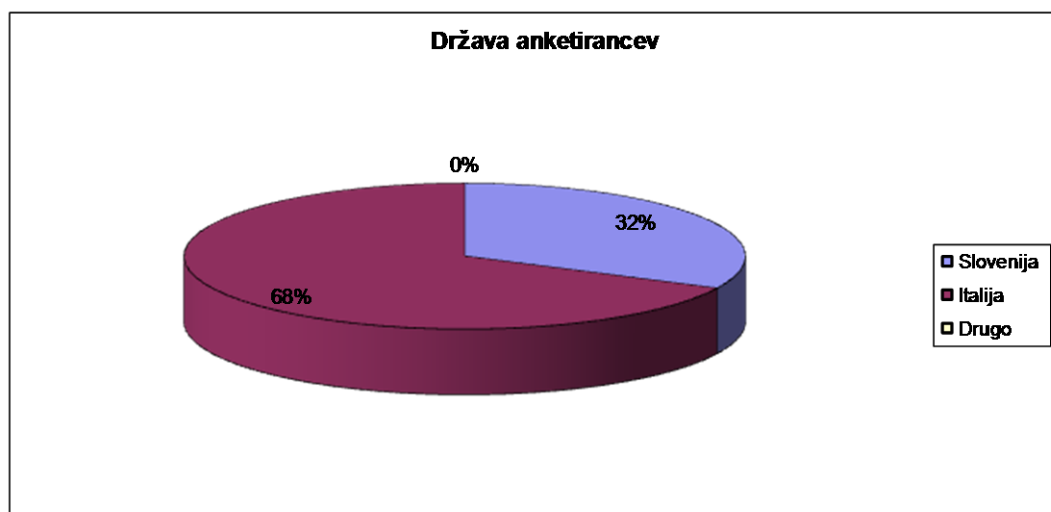
2. STAROST

Slika 14: Starost anketirancev

Slika 14 prikazuje starost anketiranih oseb. Oseb starih med 18 in 36 let je bilo 8, kar v odstotkih pomeni 26 %, oseb starih med 37 in 74 let je bilo 21, kar v odstotkih pomeni 68 %, oseb starih 75 let in več pa je bilo 2, kar v odstotkih pomeni 6 %.

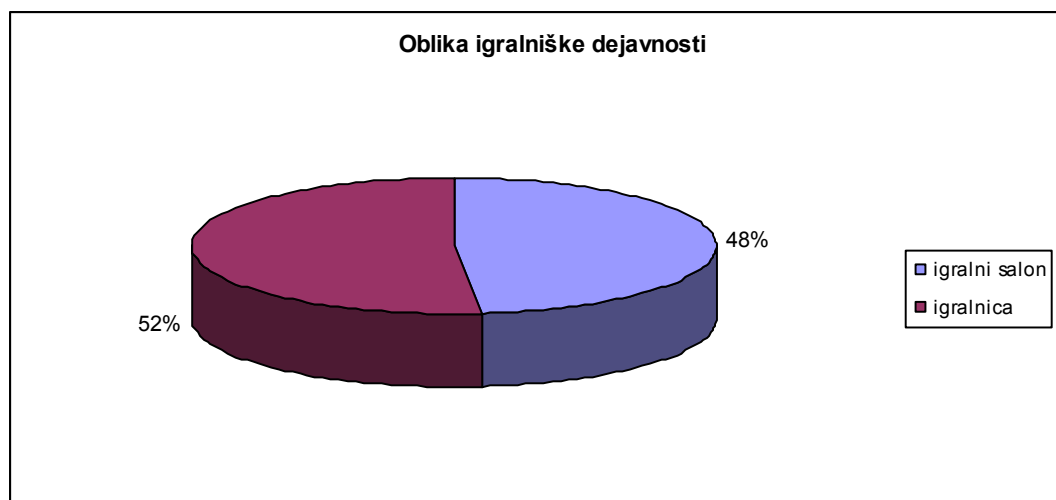
3. DRŽAVE, IZ KATERE ANKETIRANCI PRIHAJAJO.

Slika 15: Država anketirancev

Slika 15 prikazuje državo, iz katere anketirane osebe prihajajo. Anketirane so bile osebe iz Italije in Slovenije. Italijanskih obiskovalcev igralnih salonov in igralnic je bilo 21, kar v odstotkih pomeni 68 %, slovenskih obiskovalcev je bilo 10, kar v odstotkih pomeni 32 %. Anketiranih obiskovalcev drugih držav ni bilo.

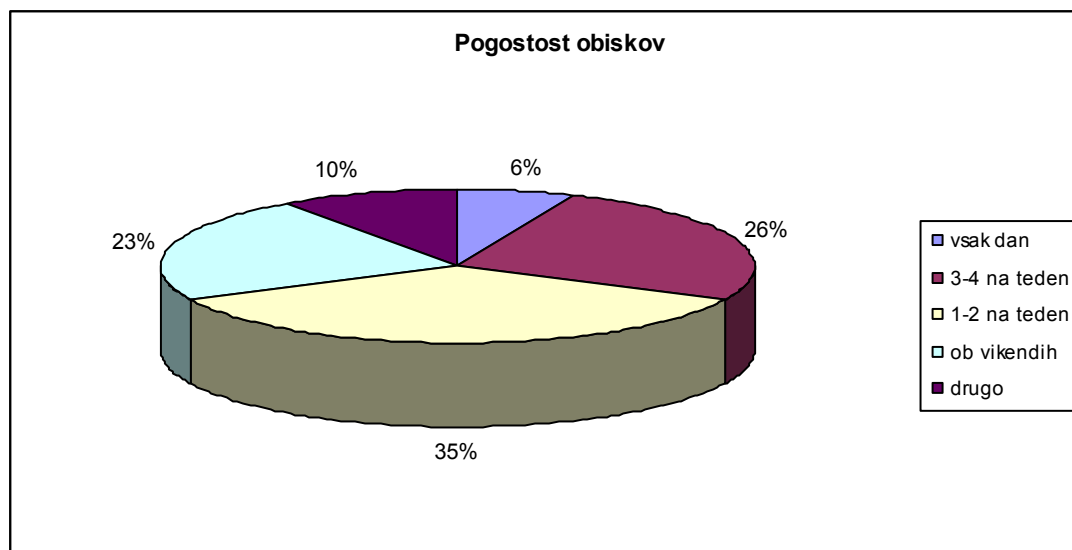
4. KATERO OBLIKO IGRALNIŠKE DEJAVNOSTI POGOSTEJE OBISKUJETE IN S ČIM VAS LE-TA BOLJ PREPRIČA OD PREOSTALE?

Slika 16: Oblika igralniške dejavnosti

Slika 16 prikazuje obliko igralniške dejavnosti, ki jo anketiranci obiskujejo. 16 anketirancev obiskuje igralnice, kar v odstotkih pomeni 52 %, 15 anketirancev obiskuje igralne salone, kar v odstotkih pomeni 48 %. Razlogi za obisk ene ali druge dejavnosti so različni. Anketiranci, ki raje obiskujejo igralnice navajajo razloge, kot so možnost večjega dobitka v igralnicah, ker so tam prisotne žive igre, več ugodnosti, več ponudbe, večja splošna varnost itd. Anketiranci, ki raje obiskujejo igralni salon, kot razloge navajajo bližino njihovega doma, ker v igralnem salonu porabijo manj denarja kot v igralnici, poznanstva, možnost manjših stav, možnost hitrejšega dobička itd.

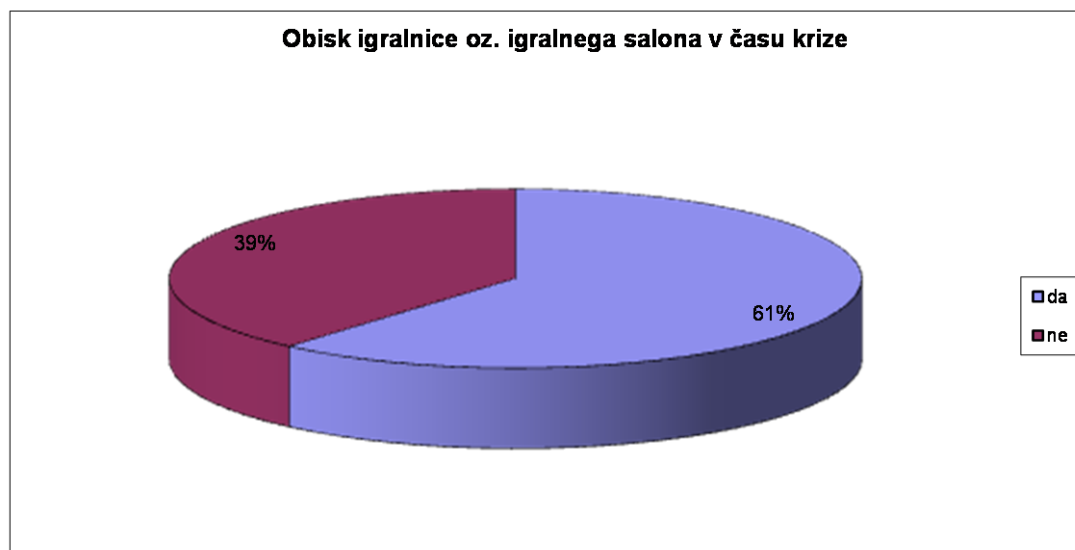
5. KAKO POGOSTO OBISKUJETE IGRALNI SALON OZ. IGRALNICO?

Slika 17: Pogostost obiskov

Slika 17 prikazuje pogostost obiskov anketirancev igralnic in igralnih salonov. Anketirancev, ki igralnico oz. igralni salon obiskujejo vsak dan je bilo 2, kar v odstotkih pomeni 6 %, 3–4 na teden jih igralnico oz. igralni salon obiskuje 8, kar v odstotkih pomeni 26 %, 1–2 na teden jih igralnico oz. igralni salon obiskuje 11, kar v odstotkih pomeni 35 %, ob vikendih igralnico oz. igralni salon obiskuje 7 anketiranih, kar v odstotkih pomeni 23 %. Možnost drugo so obkrožili 3 anketiranci, kar v odstotkih pomeni 10 %.

6. ALI ZARADI VSESPLOŠNE GOSPODARSKE KRIZE MANJ OBISKUJETE IGRALNI SALON OZ. IGRALNICO?

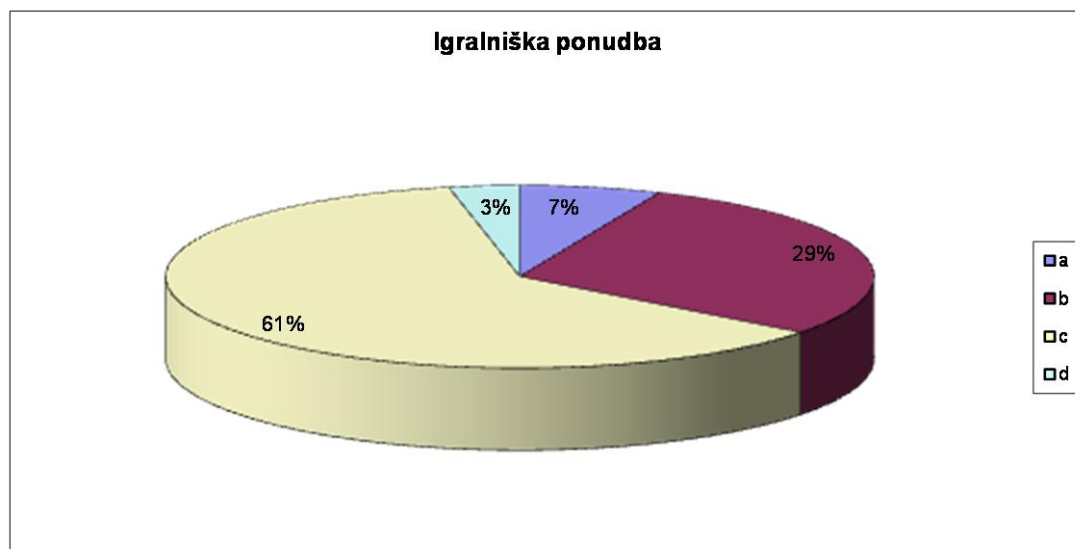
Slika 18: Obisk igralnice oz. igralnega salona v času krize

Slika 18 prikazuje vpliv krize na obisk igralnice oz. igralnega salona. Da kriza vpliva na njihov obisk je igralnice oz. igralnega salona je odgovorilo 19 anketirancev, kar v odstotkih pomeni 61 %. Da kriza ne vpliva na njihov obisk je odgovorilo 12 anketirancev, kar v odstotkih pomeni 39 %.

7. ALI STE ZADOVOLJNI S PONUDBO STORITEV IGRALNEGA SALONA OZ. IGRALNICE, KI JO OBISKUJETE?

Obkrožite ustrezen odgovor, kjer 1 pomeni "nezadovoljen " in 4 pomeni "zelo zadovoljen ".

1 2 3 4

Slika 19: Igralniška ponudba

Slika 19 prikazuje zadovoljstvo anketirancev s ponudbo igralnic oz. igralnih salonov. 20 anketirancev, kar v odstotkih pomeni približno 65 % je s ponudbo zadovoljnih, približno 11 anketirancev, kar v odstotkih pomeni približno 35 % je s ponudbo nezadovoljnih.

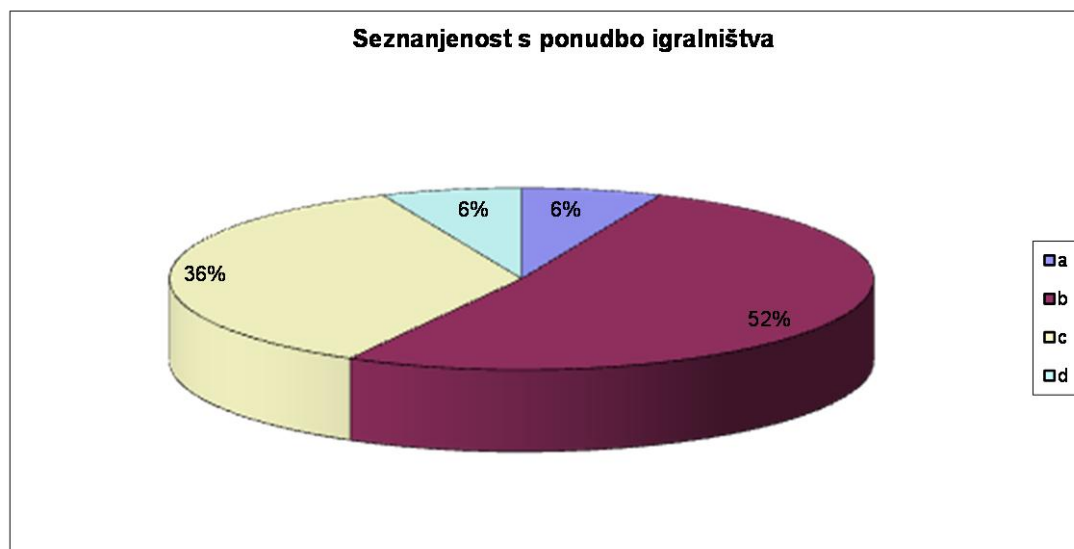
8. ČE JE VAŠ PREDHODNI ODGOVOR 1, POTEM UTEMELJITE.

Nobeden od anketirancev ni obkrožil možnosti 1, zato tudi ni utemeljitev.

9. OCENITE, KOLIKO STE SEZNANJENI Z DOSEDANJO PONUDBO STORITEV V IGRALNIH SALONIH.

Obkrožite ustrezen odgovor, kjer 1 pomeni "sploh nisem seznanjen/a", in 4 pomeni "z vsem sem seznanjen/a".

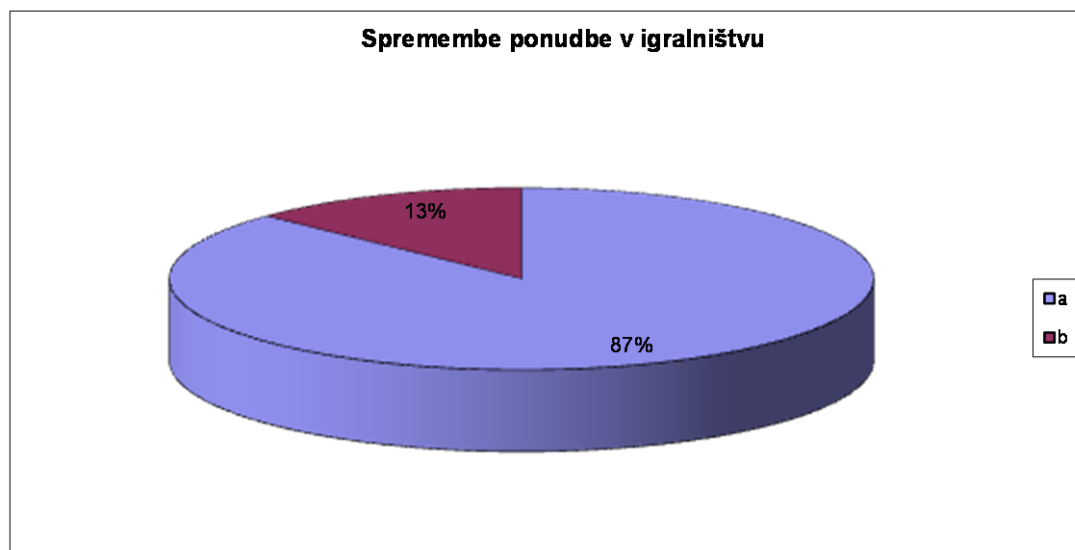
1 2 3 4

Slika 20: Seznanjenost s ponudbo igralnic oz. igranih salonov

Slika 20 prikazuje seznanjenost anketirancev s ponudbo igralnic oz. igralnih salonov. 18 anketirancev, kar v odstotkih pomeni približno 59 %, je s ponudbo nezadovoljnih, 13 anketirancev, kar v odstotkih pomeni približno 41 %, je s ponudbo zadovoljnih.

10. SI ŽELITE SPREMEMB NA PODROČJU PONUDBE IGRALNIH SALONOV?

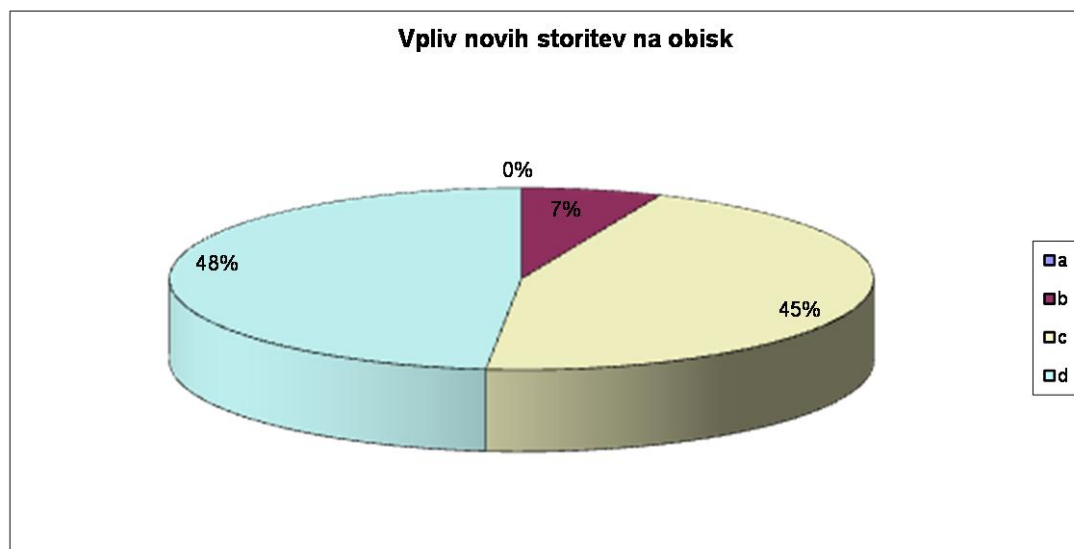
Slika 21: Spremembe ponudbe v igralništvu

Slika 21 prikazuje željo anketirancev po spremembah ponudbe v igralnih salonih. Željo po spremembah ima kar 27 anketirancev, kar v odstotkih pomeni 87 %, da si ne želijo sprememb so odgovorili 4 anketiranci, kar v odstotkih pomeni 13 %.

11. BI UVEDBA NOVIH STORITEV VPLIVALA NA VAŠ OBISK IGRALNEGA SALONA?

Obkrožite ustrezen odgovor, kjer 1 pomeni "manj bi obiskoval igralnico", in 4 pomeni "prišel bi pogosteje".

1 2 3 4

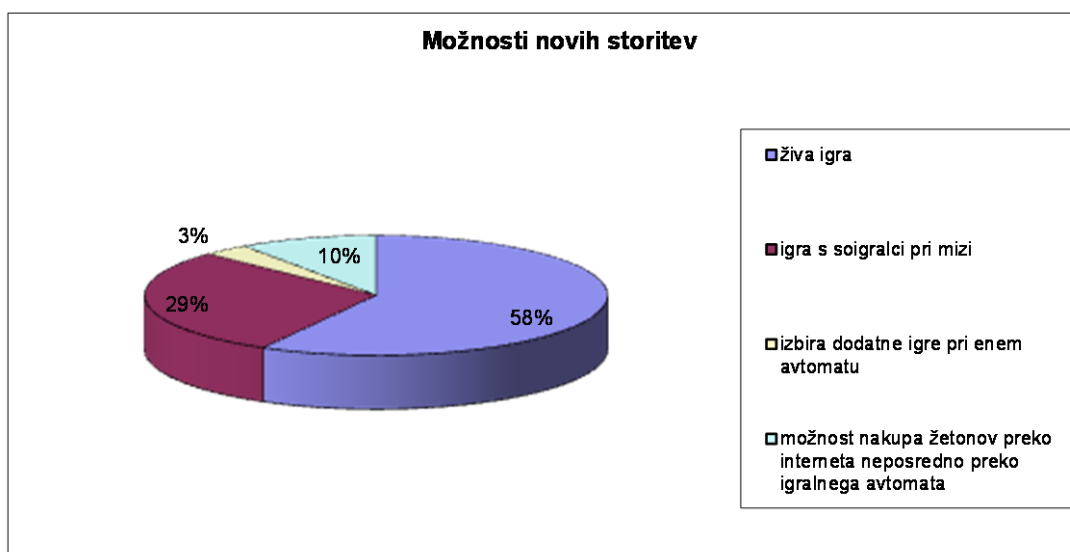

Slika 22: Vpliv novih storitev na obisk

Slika 22 prikazuje vpliv uvedbe novih storitev na obisk igralnega salona. 29 anketirancev, kar v odstotkih pomeni približno 94 % je odgovorilo, da bi uvedba novih storitev vplivala na obisk igralnega salona, 2 anketiranca, kar v odstotkih pomeni približno 6 % je odgovorilo, da uvedba novih storitev ne bi vplivala na obisk igralnega salona.

12. KATERE STORITVE BI VAS NAJBOLJ PREPRIČALE?

- a. živa igra
- b. igra s soigralci pri mizi
- c. izbira dodatne igre pri enem avtomatu
- d. možnost nakupa žetonov po internetu neposredno preko igranega avtomata

Slika 23: Možnosti novih storitev

Slika 23 prikazuje možnosti za uvedbo novih storitev v igralni salon. Kot možnosti uvedbe novih storitev smo izpostavili žive igre, igro s soigralci pri mizi, izbiro dodatne igre pri enem avtomatu in možnost nakupa žetonov neposredno preko igralnega avtomata. Največ anketirancev 18, se je odločilo za storitev živih iger, kar v odstotkih pomeni 58 %, sledi igra s soigralci pri mizi, na katero je odgovorilo 9 anketirancev, kar v odstotkih pomeni 29 %. Za izbiro igre pri enem avtomatu se je odločil 1 anketiranec, kar v odstotkih pomeni 3 % in za možnost nakupa žetonov neposredno preko igralnega avtomata so se odločili 3 anketiranci, kar v odstotkih pomeni 10 %. Anketiranci, ki so se odločili za živo igro so kot razloge navajali, da so žive igre bolj zanimive, bolj napete in dinamične, ker je v njih več komuniciranja, možnost višjih stav in večjih dobitkov. Določeni igralci igrajo samo žive igre, ker so po njihovem mnenju žive igre bolj poštene itd. Anketiranci, ki so se odločili za drugo

možnost, in sicer za igro s soigralci pri mizi (kar je v večini primerov živa igra, lahko pa so tudi avtomati), so kot razloge navajali, da jim je všeč igranje proti drugim igralcem, ker je na ta način igra veliko bolj zanimiva, zaradi družbe in novih ljudi itd. Ostali dve možnosti uvedbe novih storitev nista bili konkretno utemeljeni.

5 UVEDBA ŽIVIH IGER KOT NAJUGODNEJŠA ŠIRITEV NABORA STORITEV IGRALNEGA SALONA

Na podlagi zbranih podatkov in mnenja anketirancev lahko sklepamo, da bi za izhod iz krize igralnih salonov bila najugodnejša rešitev uvedba živih iger. Uvedba živih iger bi igralnim salonom povečala prihodke, saj bi to sprožilo povečano število obiskov, zaradi izpopolnjene ponudbe iger na srečo. V diplomskem delu smo že omenili, da žive igre predstavljajo večji pretok denarja, saj so na splošno bolj priljubljene med igralci zaradi možnosti višjih stav in praviloma igralci ob igranju živih iger porabijo več denarja.

Seveda bi podjetjem, ki upravljajo z igralnimi saloni uvedba živih iger, predstavljala tudi finančno investicijo, saj bi morala igralne salone preurediti in poskrbeti za vse ostale pogoje, ki so zakonsko določeni za uvedbo živih iger. Trenutna zakonodaja igralnim salonom ne dopušča uvedbe živih iger, saj lahko žive igre izvajajo imetniki t. i. velike koncesije.

Kaj se bo v prihodnosti dogajalo in spreminjalo na področju zakona o igrah na srečo širši javnosti še ni znano. Vsekakor bi nove investicije v igralne salone poskrbele za širjenje ponudbe, za dodatno prepoznavnost, privabile nove goste in pozitivno vplivale na igralniško dejavnost v Sloveniji. Slovenija je v svetu znana kot manjša oblika Las Vegasa, zato bi bilo škoda, da bi ta sloves v prihodnosti izgubila.

6 ZAKLJUČEK

Danes v Sloveniji deluje 40 ponudnikov iger na srečo, 31 je malih koncesionarjev, ki upravljajo igralne salone in 9 velikih koncesionarjev, ki upravljajo igralnice. Od 31 igralnih salonov jih kar 17 deluje na območju Goriške in Obalno-kraške regije. Vsi igralni saloni lahko na podlagi trenutne zakonodaje upravljajo samo z igralniškimi avtomati, katerih število ne sme presežati 200 v posameznem igralnem salonu (Posebne igre na srečo, 2014).

V diplomskem delu smo večkrat omenili, da je igralništvo v Sloveniji zelo pomembna gospodarska panoga, ker se iz prihodkov igralništva financira razvoj okolja, denar pa se namenja za šport, kulturo in turizem. Ukvarjali smo se s problemom upadanja prometa v igralnih salonih. S pomočjo analize poslovanja dveh podjetji, Andor in Trine, smo prikazali, da je ekonomsko-gospodarska kriza eden najverjetnejših vzrokov za upad poslovanja igralnih salonov v zadnjem desetletju. O tem govorijo naslednji podatki, in sicer igralniško-zabaviščno podjetje Andor je ob koncu poslovnega leta 2006 beležilo dobiček iz poslovanja v višini 302.220,00 €, ob koncu leta 2012 pa je to isto podjetje končalo poslovanje s 93.897,00 € izgube. V drugem obravnavanem primeru je slika dokaj podobna, pri katerem moramo upoštevati okoliščino, da je podjetje Trine, d. o. o., bilo ustanovljeno leta 2004, obratovati pa začelo leta 2006, zato je podjetje Trine, d. o. o., do leta 2011 beležilo vzpon na finančnem področju oziroma so leta 2006 poslovanje zaključili z 92.093,00 € izgube, katera se je do leta 2011 manjšala in je tako dobiček iz poslovanja v letu 2011 poskočil na 4.099.811,00 €. Vpliv krize, ki je zajela tudi slednje podjetje je kmalu začela dobivati pravo podobo, saj so že naslednje poslovno leto zaključili z 1.985.173,00 € dobička iz poslovanja, kar pa za omenjeni primer pomeni padec prometa za dobra dva milijona letno.

Kot možni rešitvi za omenjeni primer smo tako obravnavali uvedbo živih iger v igralni salon in nakup novih igralnih avtomatov. Na podlagi pridobljenih podatkov iz ankete, lahko razberemo, da bi si anketirani igralci želeli uvedbo živih iger.

Da bi se slednja rešitev izkazala za najugodnejšo in najprimernejšo, gledano tudi s strani koncesionarja, pa ne moremo z gotovostjo trditi, ker obstaja možnost, da se kljub opravljenim številnim načrtom, analizam in raziskavam sama po sebi

investicija v praksi ne izvede, kot bi si želeli. Tako imamo primere, pri katerih se omenjena investicija ni amortizirala, spet drugi primeri nam dokazujejo, da je bila to ena izmed najprimernejših potez.

7 LITERATURA IN VIRI

Bagon, I. (2008). Trg spletnih športnih stavnic in razvoj prodajne mreže v Italiji.

Diplomsko delo. (Poslovno-tehniška fakulteta, Univerza v Novi Gorici), Nova

Gorica: [I. Bagon]. Pridobljeno 2. 3. 2014 s svetovnega spleta:

<http://www.ung.si/~library/diplome/PTF/93Bagon.pdf>

Besednjak, T. (2009). Zaposleni v igralništvu: življenje in delo sredi igre. Ljubljana:

Vega.

Bitežnik, P. (2009). Analiza obsega ponudbe klasičnih in posebnih iger na srečo v Sloveniji in vpliv na gospodarsko in družbeno okolje v občini Nova Gorica.

Diplomsko delo. (Fakulteta za upravo, Univerza v Ljubljani), Ljubljana: [P.

Bitežnik]. Pridobljeno 16. 2. 2014 s svetovnega spleta:

<http://www2.fu.uni-lj.si/diplome/pdfs/diplomska/biteznikpatricija.pdf>

Bratina, T. (2011). Igralništvo kot predmet prostočasne ponudbe na Goriškem in v Vipavski dolini. Diplomsko delo. (Fakulteta za humanistične študije, Univerza na

Primorskem), Koper: [T. Bratina]. Pridobljeno 22. 2. 2014 s svetovnega spleta:

<https://share.upr.si/fhs/PUBLIC/diplomske/Bratina-Tjasa.pdf>

Bricelj, A. (2008). Povpraševanje po igrah v igralnicah in igralnih salonih v Sloveniji. Diplomsko delo. (Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani), Ljubljana:

[A. Bricelj]. Pridobljeno 2. 2. 2014 s svetovnega spleta:

<http://www.cek.ef.uni-lj.si/UPES/bricelj101.pdf>

Casino Cezar. Pridobljeno s svetovnega spleta 10. 2. 2014:

http://www.casinocezar.si/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=8

Casino Joker. Pridobljeno 25. 1. 2014 s svetovnega spleta:

<http://www.casino-joker.si/index.php/igralne-naprave/igralni-avtomati>

Cuznar, V. (2006). Uporaba nadzorno informacijskih sistemov na primeru igralnega salona Casino Larix. Diplomsko delo. (Ekonomsko-poslovna fakulteta, Univerza v Mariboru), Maribor: [V. Cuznar]. Pridobljeno 2. 3. 2014 s svetovnega spleta: www.epf.uni-mb.si/ediplome/pdfs/cuznar-vili.pdf

Dobovšek, B., Kurež, B. (2011). Množično igralništvo in kriminaliteta. Revija za kriminalistiko in kriminologijo, Ljubljana 62, str. 168–173.

Elektronček. Pridobljeno 25. 1. 2014 s svetovnega spleta: <http://www.elektroncek.eu/>

Iwaay Consultant. Pridobljeno 21. 2. 2014 s svetovnega spleta: <http://www.iwaayconsultant.com/game-baccarat.html>

Jaklič, M., Zagoršek, H., Zorić, J. (2008). Analiza in usmeritve glede primerne obsega klasičnih in posebnih iger na srečo v Sloveniji. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.

Jeraša, L. (2010). Primerjalna analiza uspešnosti poslovanja podjetji, ki prirejajo posebne igre na srečo. Zaključna projektna naloga. (Fakulteta za management, Univerza na Primorskem), Koper: [L. Jeraša]. Pridobljeno 2. 2. 2014 s svetovnega spleta: http://www.ediplome.fm-kp.si/Jerasa_Luka_20101127.pdf

Kneževič Cvelbar, L. (2007). Vplivi igralništva na družbeno in ekonomsko okolje. Lipov list, let. 49, št. 9/10, str. 18–19.

Kosovac, M. (2011). Odnosi v igralništvu in vplivi igralništva na okolje. Diplomsko delo. (Fakulteta za humanistične študije, Univerza na Primorskem), Koper: [M. Kosovac]. Pridobljeno 11. 2. 2014 s svetovnega spleta: <https://share.upr.si/fhs/PUBLIC/diplomske/Kosovac-Marjetka.pdf>

Krapež, I. (2008). Analiza ekonomskih učinkov igralništva v Sloveniji po metodologiji satelitskih računov za turizem za leto 2006. Magistrsko delo. (Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani), Ljubljana: [I. Krapež]. Pridobljeno 22. 2. 2014 s svetovnega spleta: <http://www.cek.ef.uni-lj.si/magister/krapez3672.pdf>

Lebe Sibila, S., Fuchs, W., Mundt Jörn W. (2012). Leksikon turizma, str. 192–195.

Macur, M., Makarovič, M., Rončević, B. in Vehovar, U. (2008). Družbeni stroški igralništva v Sloveniji. Nova Gorica: FUDŠ.

Mulej, S. (2008). Vpliv igralniške dejavnosti na gospodarsko in družbeno okolje na širšem območju Bleda. Magistrsko delo. (Fakulteta za uporabne družbene študije, Univerza v Novi Gorici), Nova Gorica: [S. Mulej]. Pridobljeno 16. 2. 2014 s svetovnega spleta:

<http://www.fuds.si/media/pdf/dela/seznam/magnalogamulej.pdf>

Posebne igre na srečo. (2014). Urad RS za nadzor prirejanja iger na srečo. Ministrstvo za finance.

Pridobljeno 16. 2. 2014 s svetovnega spleta:

http://www.mf.gov.si/si/delovna_podrocja/igre_na_sreco/posebne_igre_na_sreco/

Potočnik, M. (2007). Analiza igralništva in načrti ustanovitve lastnega igralnega salona z igralnimi avtomati na Ptujskem gradu. Diplomsko delo. (Visoka strokovna šola Academia Maribor), Maribor: [M. Potočnik]. Pridobljeno 20. 2. 2014 s svetovnega spleta: <http://www.academia.si/diplome/diploma-k-2007-matjaz-potocnik.pdf>

Poslovni imenik Bizi.si. Pridobljeno 20. 2. 2014 s svetovnega spleta:

<http://www.bizi.si/Default.aspx>

Prašnikar, J., Pahor, M., Knežević, L. (2005). Analiza vpliva igralniške dejavnosti na gospodarsko in družbeno okolje v občini Nova Gorica. Ljubljana: Ekonomska fakulteta. Pridobljeno 11. 2. 2014 s svetovnega spleta:

<http://www.cek.ef.uni-lj.si/VplivIgralnistvaNaOkoljeVMONG.pdf>

Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov. Uradni list RS. št. 543-03/92-3/41, 9. 11. 2007 (2007).

Pridobljeno 8. 2. 2014 s svetovnega spleta:

http://www2.gov.si/zak/Pre_Zak.nsf/2364c45aa6e10646c12566160029fa1c/c64bf2a7e1a0fb4bc12573a10030b230?OpenDocument

Tekavec, V., Željjan, K. (2013). Hit: Predlog zakona zavira razvoj igralništva.

Pridobljeno 7. 2. 2014 s svetovnega spleta:

<http://www.delo.si/gospodarstvo/podjetja/hit-predlog-zakona-zavira-razvoj-igralnistva.html>

Vlada Republike Slovenije. (2010). Strategija razvoja iger na srečo v Sloveniji.

Ljubljana: Vlada Republike Slovenije. Pridobljeno 7. 2. 2014 s svetovnega spleta:

<http://www.mf.gov.si/fileadmin/mf.gov.si/pageuploads/zakonodaja/40534131342.pdf>

Zakon o igrah na srečo. Uradni list RS, št. 14/11 – uradno prečiščeno besedilo

108/2012 (2013). Pridobljeno 7. 2. 2014 s svetovnega spleta: <http://e-uprava.gov.si/euprava/zakonodajaIskanje.euprava?naziv=Zakon+o+igrah+na+sre%C4%8Do&min=&vrsta=&podrocje=&status%20=>

Zakon o začasni ureditvi prirejanja posebnih iger na srečo na igralnih avtomatih zunaj igralnic in o plačevanju takse na igralne avtomate. Uradni list RS, št. 0100-111/93 (1993). Pridobljeno 24. 2. 2014 s svetovnega spleta:

<Http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=199347&stevilka=1825>

Zec, N. (2012). Analiza konkurence in poslovno okolje podjetja Casino Bled d. d.

Diplomsko delo. (Fakulteta za upravo, Univerza v Ljubljani), Ljubljana: [N. Zec].

Pridobljeno 2. 3. 2014 s svetovnega spleta:

<http://www2.fu.unilj.si/diplome/pdfs/diplomska/zecnatasa.pdf>

Željjan, K. (2011). Predsednik evropskega združenja igralnic: Državno lastništvo igralnic ni problem. Pridobljeno 7. 2. 2014 s svetovnega spleta:

<http://www.delo.si/gospodarstvo/makromonitor/predsednik-evropskega-zdruzenja-igralnic-drzavno-lastnistvo-igralnic-ni-problem.html>

Wikipedija. Recesija. Pridobljeno 24. 2. 2014 s svetovnega spleta:

<http://sl.wikipedia.org/wiki/Recesija>

Wikipedija. Ruleta. Pridobljeno 21. 2. 2014 s svetovnega spleta:

<http://sl.wikipedia.org/wiki/Ruleta>

Wikipedija. Blackjack. Pridobljeno 21. 2. 2014 s svetovnega spleta:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Blackjack>

PRILOGE

ANKETA

Sem Tomi Simčič, študent Poslovno-tehniške fakultete na Univerzi v Novi Gorici. V sklopu diplomskega dela raziskujem, kako bi uvedba novih storitev v igralnih salonih vplivala na poslovanje oz. obisk igralnega salona. Prosim Vas, da si vzamete nekaj minut za izpolnjevanje ankete, in mi s tem pomagate pri izdelavi diplomskega dela.

Anketa je anonimna!

1. SPOL

- a. Moški
- b. Ženska

2. STAROST

- a. 18–36
- b. 37–74
- c. 75 in več

3. DRŽAVA, IZ KATERE PRIHAJATE

- a. Slovenija
- b. Italija
- c. Drugo

4. KATERO OBLIKO IGRALNIŠKE DEJAVNOSTI POGOSTEJE OBISKUJETE IN S ČIM VAS LE-TA BOLJ PREPRIČA OD PREOSTALE?

- a. igralni salon
- b. igralnica

5. KAKO POGOSTO OBISKUJETE IGRALNI SALON OZ. IGRALNICO?

- a. vsak dan
- b. 3-4 na teden
- c. 1-2 na teden
- d. ob vikendih
- e. drugo

6. ALI ZARADI VSESPLOŠNE GOSPODARSKE KRIZE MANJ OBISKUJETE IGRALNI SALON OZ. IGRALNICO?

- a. da
- b. ne

7. ALI STE ZADOVOLJNI S PONUDBO STORITEV IGRALNEGA SALONA OZ. IGRALNICE, KI JO OBISKUJETE?

Obkrožite ustrezen odgovor, kjer 1 pomeni "nezadovoljen " in 4 pomeni "zelo zadovoljen ".

1 2 3 4

8. ČE JE VAŠ PREDHODNI ODGOVOR 1, POTEM UTEMELJITE

9. OCENITE, KOLIKO STE SEZNANJENI Z DOSEDANJO PONUDBO STORITEV V IGRALNIH SALONIH

Obkrožite ustrezen odgovor, kjer 1 pomeni "sploh nisem seznanjen/a", in 4 pomeni "z vsem sem seznanjen/a".

1 2 3 4

10. SI ŽELITE SPREMEMB NA PODROČJU PONUDBE IGRALNIH SALONOV?

- a. da
- b. ne

11. BI UVEDBA NOVIH STORITEV VPLIVALA NA VAŠ OBISK IGRALNEGA SALONA?

Obkrožite ustrezen odgovor, kjer 1 pomeni "manj bi obiskoval igralnico", in 4 pomeni "prišel bi pogosteje".

1 2 3 4

12. KATERE STORITVE BI VAS NAJBOLJ PREPRIČALE?

- e. živa igra
- f. igra s soigralci pri mizi
- g. izbira dodatne igre pri enem avtomatu
- h. možnost nakupa žetonov po interneta neposredno preko igranega avtomata

Na kratko utemeljite svojo odločitev:

13. VAŠE PRIPOMBE, MNENJA IN PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE TRENUTNEGA STANJA:

Za sodelovanje se Vam prisrčno zahvaljujem in Vas lepo pozdravljam!

Tomi Simčič

